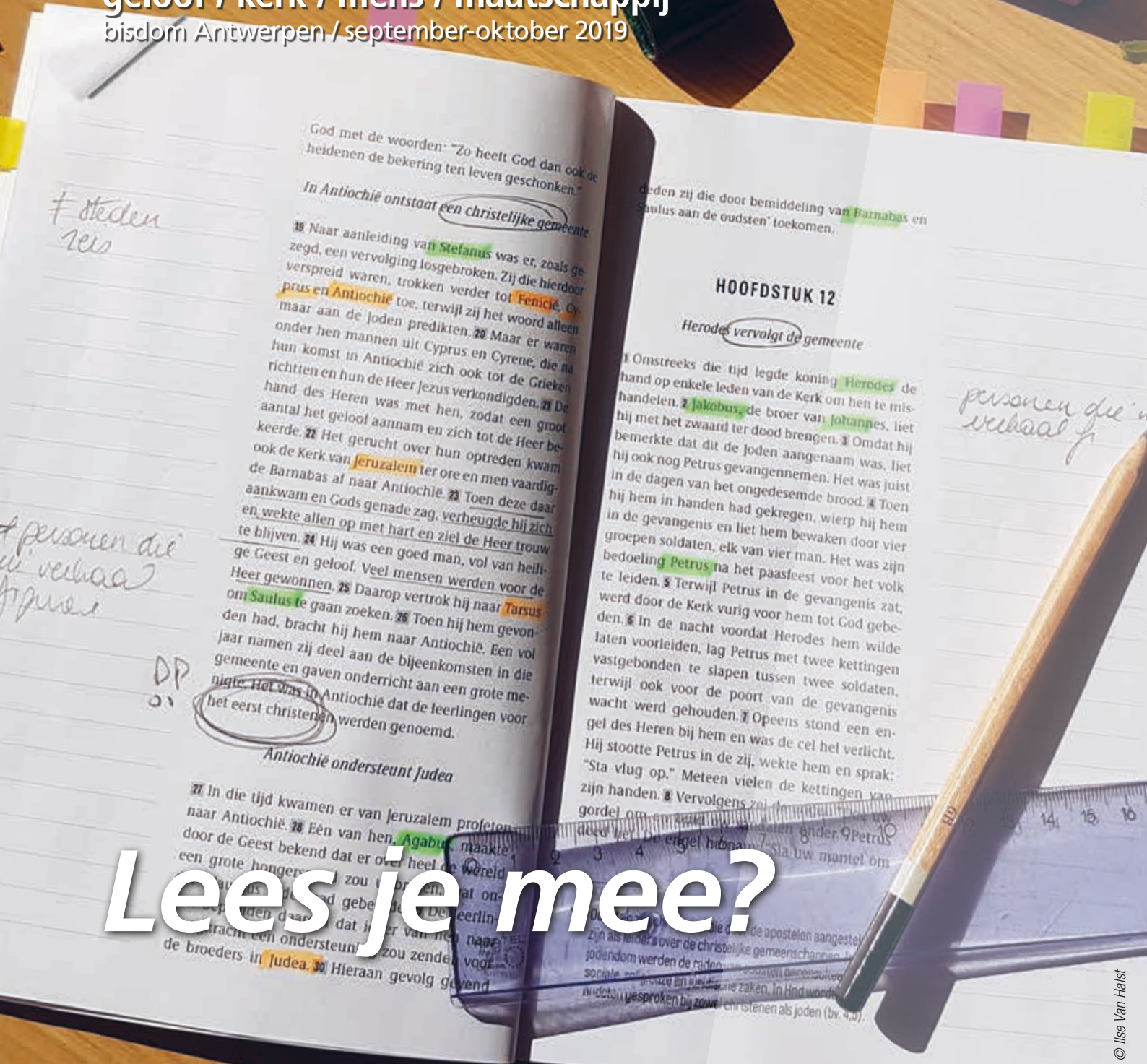

relevant

geloof / kerk / mens / maatschappij
bisdom Antwerpen / september-oktober 2019

Lees je mee?

IJD ZENDT HAAR
DOCHTERS UIT

ONS HUIS STAAT
IN BRAND

MISSIEMAAND

NIEUWE DPR UIT
DE STARTBLOKKEN

Relevant - Nummer 05
TWEEMAANDELIJKS
September-oktober 2019

Afgiftekantoor 2099
Antwerpen X - P 914402
www.relevant-bisdomantwerpen.be

© Ise Van Halst

INHOUD

Woord van de bisschop	3
Neem en lees	4
Handelingen voor dummys	10
Jongeren als influencers van het geloof	12
Met het oor van je hart	14
Zacht én moedig. 'Ons huis staat in brand'	15
Buitengewone missiemaand	16
In de kijker: nieuwe DPR van start	18
De kiosk	19-21
Lerenslang	22
Doorkijk: Tekort en toch overvloed	23
Jongerenkatern	24
Was jij erbij?	26
Het voorval	28

COLOFON

Relevant, het diocesane magazine van het bisdom Antwerpen, verschijnt tweemaandelijkse.
Verantwoordelijk uitgever is Olivier Lins, Schoenmarkt 2, 2000 Antwerpen.
Hoofdredactie: Ilse Van Halst
Redactieraad: Marjolein Bruyndonckx, Jan Caljon, David Godecharle, Ann Huber, Olivier Lins, Saskia van den Kieboom, Lea Verstricht, Bart Willemsen
Redactie: *Relevant*, Groenenborgerlaan 149, 2020 Antwerpen, 03 287 35 83, relevant@bisdomantwerpen.be, www.relevant-bisdomantwerpen.be.
Abonnementen: Abonnementen *Relevant*, p/a Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen, 03 210 08 37, abonnementen.relevant@kerknet.be.
Een jaarabonnement kost 20 euro. Jongeren betalen 10 euro. Abonnees in het buitenland betalen 40 euro. Een steunabonnement kost 50 euro.
Abonneren kan op IBAN: BE45 7350 3165 1589, BIC: KREDBEBB van vzw Bisdom Antwerpen – *Relevant* met duidelijke vermelding van naam en adres voor wie het abonnement bestemd is.

Bij dit nummer vind je een affiche om de abonnementscampagne van *Relevant* 2020 op gang te trekken. Hang ze uit om *Relevant* meer bekend te maken. Als abonnee hoef je niets speciaals te doen. In het volgende nummer vind je een overschrijvingsformulier.

© Frank Bahnmüller

EZELSOREN

Op 1 september trokken kinderen en jongeren naar school, met een boekentas vol nieuwe leer- en werkboeken en een pennenzak met nieuw schrijfgerei. Ook wij beginnen aan het nieuwe pastorale werkjaar met een spiksplinternieuw werkboek, een potlood en enkele fluostiften.

Dat werkboek bevat de tekst van *Handelingen van de Apostelen*, meteen het pastorale werkthema voor de volgende drie jaar. “Je mag erin onderstrepen met fluostift of potlood, je kan aantekeningen erin schrijven, je kan cirkels trekken rond wat je aanspreekt, wat je niet begrijpt of waar je het moeilijk mee hebt, je mag ezelsoren aanbrengen om een bladzijde terug te vinden”, spoort onze bisschop elk van ons aan in de inleiding. *Relevant* stelt het project voor en maakt je wegwijs in *Handelingen*.

September is ook scheppingsmaand. Hoe gaat het met onze schepping? Doen we wat nodig is? Wat kan een pastorale eenheid doen in deze scheppingsperiode? *Relevant* schenkt ook aandacht aan de dit jaar buitengewone missiemaand oktober, met de honderdste verjaardag van de brief *Maximum Illud* van paus Benedictus XV. En we leggen ons oor te luisteren bij Jan Dierckx, Fidei Donum in het door crisis geteisterde Venezuela, het campagneveld van Missio.

Relevant sprak uitgebreid met Anaïs Fayt en Eline Vandendriessche, vrouwen aan de top bij IJD Jongerenpastoraal op Vlaams en diocesaan niveau.

Kortom, meer dan genoeg leesvoer in dit nummer en tijdens dit werkjaar.

Lees je mee?

Ilse Van Halst

➤ Op 28 juni werden 'gouden priesters' Jos Van Loon (links) en Wilfried Gonthier (rechts) gehuldigd in de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal, omringd door familie, vrienden en parochianen. Mgr. Johan Bonny ging voor in een eucharistieviering in de Venerabelkapel. De jubilarissen celebreeerden samen met emeritus bisschop Paul Van den Berghe en vicarissen Bruno Aerts en Wim Selderslaghs. Ook Flor Stes en Jan Van Gerven vierden hun gouden priesterjubiläum, maar waren verhinderd.

© Yordi Solle

MEER DAN WERKEN

Geloven is een werkwoord, hoor je wel eens zeggen. Dat klopt. In de Kerk zijn velen hard aan het werk. Het schip van de Kerk glijdt niet moeiteloos over rustige golven. Het vaart door woelige en onzekere wateren. We moeten alle zeilen bijzetten en de lading herverdelen. Het aantal werkkrachten aan boord vermindert bovendien. Toch vaart het schip verder. We zijn Vlamingen: we voelen ons pas goed en in vrede met onszelf, zolang we aan het werk zijn. Uit het Evangelie onthouden we graag dat "de arbeider zijn loon waard is" (Lucas 10, 7). Velen in ons bisdom sparen moeite nog tijd voor hun parochie of geloofsgemeenschap, voor de uitbouw en de werking van hun pastorale eenheid, voor godsdienstonderricht of catechese, voor mooie vieringen en kerkdiensten, voor sociale en caritatieve initiatieven, voor het zorgvuldige beheer van kerkelijk patrimonium. Ze doen het bovendien vrijwillig of voor een sobere vergoeding. Waar zou de Kerk staan als zovelen niet van 'geloven' een 'werkwoord' bleven maken? Uiteraard past hiervoor grote dank en erkenning. Ongetwijfeld laten we dat in de Kerk te weinig horen en voelen.

Tegelijk is werken niet alles in het leven en in de kerkgemeenschap. Geloven is méér dan een werkwoord. Belangrijker dan de vraag naar het 'hoe' is de vraag naar het 'waarom'. Het is de ervaring van vele medewerkers in de Kerk. Taken zijn er genoeg, maar 'waarom' of 'voor wie' doen we het? Als we een pastorale eenheid uitrollen, waar willen we dan met onze pastorale eenheid heen? Waarom en waartoe vormen we een kerkgemeenschap? En nog wat dieper: waarom en waartoe ben ik een christen? Als medewerkers moedeloos worden, heeft het nogal eens met deze vragen te maken. De samenleving be vraagt ons minder over onze inzet dan wel over onze inhoud.

De komende drie werkjaren willen we samen het boek *Handelingen van de Apostelen* lezen. Het boek gaat over de allereerste christelijke gemeenschappen. Hoe ze geloven in de verrezen Heer en van Hem getuigen. Hoe de Heilige Geest zijn werk doet. Hoe de apostelen hun zending invullen. Hoe de eerste christenen leven. Op welke tegenstand ze stoten. Hoe ze met hun culturele en intellectuele omgeving omgaan. Hoe ze omgaan met spanningen en

conflicten. Wie *Handelingen* leest merkt al vlug: dat gaat ook over ons. 'Vroeger' gaat tegelijk over 'nu'. *Handelingen* leest als een kennismaking met het DNA en de erfelijke aanleg van de Kerk. Alles nog basic. En toch zo herkenbaar.

Radeloos en vooral moedeloos van al zijn denken en zoeken, hoort Augustinus een kinderstemmetje zingen: "Tolle lege!" of "Neem en lees!" Hij volgt het kindertied. Hij keert naar zijn Bijbel terug, slaat een willekeurige bladzijde open en leest de eerste zin die hem onder ogen komt – een zin van Paulus. Het ijs breekt. Het licht stroomt binnen. Augustinus wordt een andere mens. Niet hij doet iets met de tekst, maar de tekst doet iets met hem. Niet hij spreekt een nieuw woord, maar het woord maakt van hem een nieuwe mens.

Gods woord is niet vrijblijvend. Het is krachtig. Het trekt voor ons uit. 'Neem en lees': het volledige werkjaar 2019-2020 willen we uittrekken om het boek *Handelingen van de Apostelen* te lezen. Zomaar te lezen, om wat het boek ons te vertellen heeft. Wat hebben geloven en lezen met elkaar te maken? Dat willen we opnieuw ontdekken!

+ Johan Bonny

➤ Een diocesane bedevaart lijkt wat op een bisdom in het klein: gelovigen van vele rangen en standen, van diverse dorpen en steden, samen met elkaar onderweg, zo omschreef onze bisschop de diocesane Lourdesbedevaart. Het deed hem zichtbaar deugd dit jaar van 16 tot 22 juli meer dan driehonderd gelovige pelgrims te mogen begeleiden in Lourdes. Bij hen ook vele zieken, dankbaar om deze kans om hun zorgen en gebeden te kunnen toevertrouwen aan Maria.

© Christa Derven

🐟 Kinderen ontdekken de grillige luchtwortels van de dennen op de Kabouterberg in Kasterlee. "Als gij niet opnieuw wordt als de kleine kinderen, zult gij het rijk der hemelen zeker niet binnengaan", leert Jezus aan zijn leerlingen (Matteüs 18, 3). Doe de oefening en ga dit werkjaar mee op zoek naar de wortels van ons geloof.

NEEM EN LEES

WIE ZIJN WE ALS CHRISTENEN? WE GAAN OP ZOEK NAAR INSPIRATIE EN BEZIELING. NAAR ONZE WORTELS. NAAR DE BRON

NAAR DE WORTELS

We gaan een boek lezen. Het boek 'Handelingen van de Apostelen'. Een jaar lang willen we lezen. Niet meer en niet minder. Lezen en de tekst voor zich laten spreken. Bisschop, vicarissen, medewerkers, gelovigen ... Individueel of in groep. Om ons te laten inspireren. "Want het christendom heeft geen toekomst zolang we ons niet laten voeden, interpellieren en sturen door het woord van God, zoals het tot ons komt in het Nieuwe Testament", duidt mgr. Bonny de drijfveer achter het project 'Handelingen' dat de komende drie werkjaren ons bisdom zal kleuren. En vergis je niet, ook al is het een hele vlucht met de teletijdmachine, 'toen' gaat tegelijk over 'nu'.

Ilse Van Halst

De komende drie jaar trekken we volop de kaart van inhoud. We gaan op zoek naar inspiratie. Waarom?

De voorbije jaren hebben we gejubeld om (4)50 jaar bisdom Antwerpen en zetten we vanuit de visietekst *Een houtskoolvuur met vis erop en brood* sterk in op de organisatie en reorganisatie van onze pastorale diensten en structuren. Ook al zijn we nog steeds bezig met de 'noodzakelijke verbouwingswerken' die je zo om de twintig jaar moet doen, wil je je huis onderhouden, nu het grote werk erop zit, komen onderliggende vragen naar boven, die niet zozeer te maken hebben met het hoe, maar met het waarom: *Wat betekent het dat Jezus gestorven is, verrezen is en leeft? Wat is geloven in het werk van de Heilige Geest? Hoe vormen we christelijke gemeenschap? Wat zijn prioritaire opdrachten en wat kunnen we later aanpakken? Hoe gaan we als gelovigen om met de samenleving waarin we leven? Plooiën we ons terug op onszelf in een veilige cocon of gaan we letterlijk de boer op? Hoe beleven we ons geloof als een minderheid, die weinig steun vindt bij politieke en maatschappelijke overheden, die met tegenwerking, uitsluiting en vervolging krijgt te maken, maar toch het voorbeeld van Jezus niet wil loslaten?*

Het zijn fundamentele vragen die peilen naar onze inspiratie. En waar kun je dat beter gaan zoeken dan dicht bij de bron, namelijk de *evangelien*, de *Handelingen* en de *Brieven van Paulus*?

Daarin viel de keuze op het boek 'Handelingen'. Waarom?

Zoals de eerste christenen en de vroege Kerk in de voetsporen van Jezus traden, willen wij vandaag nagaan hoe we Jezus kunnen navolgen, want het verschil tussen het christendom en andere levensbeschouwingen zit 'm niet zozeer in waarden, maar in de manier waarop Jezus die waarden

heeft ingevuld, kortom, in Hem. *Handelingen van de Apostelen* brengt precies het verhaal van de aanvangstijd van de eerste kerkgemeenschap. Het is het verhaal van de Kerk als een start-up. Alles is nog basic. Het is als het ware een eerste kennismaking met het DNA van de Kerk.

We kunnen er niet omheen dat het niet goed gaat met de Kerk vandaag. Dat brengt vragen met zich mee. Die vragen zijn niet nieuw. We zijn niet de eersten en de enigen die daarmee worstelen. Sterker nog, die vragen zijn zelfs zo oud als de Kerk, leert *Handelingen*. Dat we vandaag zo intens met deze vragen geconfronteerd worden, hoeft niet te verwonderen. Onze situatie als Kerk lijkt misschien meer op diegene die de evangelist Lucas beschrijft in *Handelingen* dan de situatie van de Kerk pakweg vijftig jaar geleden. Gelovigen hebben het vandaag niet makkelijk. We voelen ons al snel een uitzondering op de regel. Dat maakt ons soms onzeker. Maar het is niet door ons hoofd in het zand te steken dat we verder geraken, noch door de vragen uit de weg te gaan, maar door antwoorden te zoeken. En nee, het relaas over de eerste christenen bevat geen pasklare antwoorden, maar het zit wel boordevol aanknopingspunten, omdat het over vergelijkbare situaties gaat. Het bevat ijkpunten om ons te oriënteren.

Bovendien is *Handelingen* een boek van alle tijden en van alle christenen. Het is een boek waar Vlaamse katholieken zich in terugvinden, maar ook katholieken van buitenlandse oorsprong en andere christenen in ons bisdom. Ik hoop dat vanuit die lectuur ook een oecumenische dynamiek ontstaat.

Waarom geen bestseller van een bekende theoloog lezen, of een actuele beklijvende geloofsgetuigenis zoals die van de trappisten in Algerije?

Hoewel zulke getuigenissen inspireren, zijn het geen stichtende teksten van het christendom. Het zijn prachtige vruchten aan de boom, maar nu willen we op zoek gaan naar de wortels zelf van de boom. Welke zijn de wortels? En in welke grond zijn ze geplant?

In elke crisisperiode – want we beleven niet de eerste en evenmin de laatste crisis in de Kerk – heeft men de kracht en visie die men nodig had om uit de put te raken, gevonden door terug te keren naar de bron. Zo keerde Franciscus van Assisi bijvoorbeeld terug naar de vier evangelien en de *Handelingen van de Apostelen*. Hij riep zijn volgelingen op terug te leven zoals de eerste christenen. Zijn regel ademt *Handelingen*. Met zijn naamkeuze verwijst onze paus naar Franciscus van Assisi. Een keuze die een programma en een verlangen naar vernieuwing vertaalt. De methodologie van vernieuwing loopt altijd via een terugkeer naar de bron.

Is het lezen van een boek niet een atypische manier van werken?

Inderdaad, meestal zetten we werkpunten uit, zoals in de visietekst. Nu gaan we lezen. We gaan een Bijbelboek lezen. Niet meer en niet minder. Dat is een ongebruikelijke oefening voor katholieken. Ook wij zijn ervan overtuigd dat het woord Gods voor ons licht en voedsel is, maar anders dan

› *Geïnspireerd bouwen aan de Kerk van morgen. Dat wil de pastorale eenheid Immanuel (Aartselaar, Boechout, Hove, Kontich, Lint) doen. En dat was ook het thema van de jaarlijks terugkerende ontmoetingsdag voor geïnteresseerden bij het afsluiten van het werkjaar. Inspiratie konden ze opdoen in tal van workshops over het evangelie van die dag, vrijwilligers in de catechese vinden en behouden, hoe kijken we naar onze medemens, en andere. Via de spiritualiteit van Sint-Franciscus lichtte David Godecharle al een tijp van de sluier van het nieuwe pastorale project 'Handelingen van de Apostelen'.*

protestanten zijn we niet gewoon het te lezen. We kennen de Bijbel het best van de geselecteerde perikopen uit het lectionarium, die worden voorgelezen in de eucharistievieringen op zon- en wekdagen, maar het lezen van de Bijbel in zijn integraliteit was en blijft een zwakke plek in de katholieke Kerk.

Ten slotte is de Bijbel geen ontspanningsliteratuur. Lezen met de bedoeling om de tekst te laten spreken, is werken. Ik herinner me dat mijn vader het verloren tijd vond wanneer ik thuis een boek las, zelfs als het een opdracht voor school betrof, want "er was werk te doen op het veld". Maar ook een Bijbelboek lezen met de bedoeling je eraan te meten en je te bevragen, is werken. Het is bezig zijn met het woord van God op zo'n manier dat het zijn werk kan en mag doen.

In de inleiding op de werkgave van 'Handelingen' nodig je uit tot 'neem en lees'. Wat bedoel je daarmee?

We kennen vooral het 'neem en eet' vanuit de eucharistie. Als katholieken hebben we steeds sterk ingezet en zetten we sterk in op de aanwezigheid van Jezus in de eucharistie, maar het 'neem en lees' is even belangrijk. God is ook aanwezig in zijn woord. Bovendien heeft Gods woord een eigen 'werkzaamheid'. Het doet iets met mensen. Het is geen louter objectief woord dat informatie verstrekt, maar een performant woord: een woord dat in beweging zet.

Dan denk ik aan Augustinus. Hij steekt overal zijn licht op, doorloopt alle filosofische scholen, maar belandt ondanks al zijn kennis toch in een impasse. Hij zit klem tot hij een kinderstem een liedje hoort zingen: 'Neem en lees.' En dat liedje raakt hem. Hij keert terug naar zijn leesstoel, slaat zijn Bijbel open en belandt in het Nieuwe Testament bij een passage van Paulus. Die ene zin die hij onder ogen krijgt en leest, geeft hem het duwtje dat hij net nodig heeft.

Het 'neem en lees' vertaalt ook een leeshouding. Voor gelovigen hebben de geschriften van het Nieuwe Testament een bijzondere kracht als stichtende teksten van het christendom. Ze moeten dus niet aan ons gemeten worden, maar wij aan hen. Ze tekenen de weg uit die we moeten volgen, ieder in zijn tijd en op zijn plek. Het komt er dan ook op aan om in een eerste fase zo onbevangen en ontvankelijk mogelijk te lezen. De belangrijkste oefening zit in het lezen. En in het lezen van het volledige

Bijbelboek *Handelingen*, niet enkel die passages die in ons kraam passen. Het is dus niet lezen en uitleggen. Niet lezen en er een programma van maken. Niet lezen en werkpuntjes distilleren. Want dan leggen we onze visie op aan de tekst, terwijl een Bijbeltekst juist omgekeerd bedoeld is. De tekst gaat voor op wat we denken. In onze lees oefening komt het erop aan te luisteren naar wat de tekst ons zegt, als een soort wake-upcall, zowel voor datgene dat ons steunt en bemoedigt, maar ook voor datgene wat weerbarstig is of we niet zo graag horen.

In onze hedendaagse beeldcultuur is lezen niet vanzelfsprekend, laat staan een Bijbelboek lezen. Hoe geef je mensen daar zin in?

De Bijbel is geen ontspannende literatuur. De motivatie om te lezen kan dan ook niet komen uit de straffe plot of de verrassende ontknoping van een verhaal. De goesting komt alleen vanuit een oprecht zoeken. Als gelovigen blijven we niet weerloos aan de zijlijn toekijken, maar gaan we vanuit een betrokkenheid op de Kerk op zoek naar inspiratie, herkenning, verbondenheid, troost, bemoediging ... Waar kunnen we zulke ijkpunten beter zoeken dan bij de bron waar ze ons door Jezus en de Kerk sinds de eerste tijd worden aangereikt?

Dat *Handelingen* een kort boek is, is een voordeel, toch is het op meerdere punten geen eenvoudige lectuur. Het is geen sprookje dat zich afspeelt in een verzonnen wereld, maar een verhaal dat plaatsvindt in steden en langs reisroutes die we op de kaart kunnen terugvinden. Met die geografie zijn we vaak niet zo vertrouwd. Bovendien duiken er in het verhaal mensen op met een beroep dat vandaag niet langer bestaat en waarbij we een woordje historische duiding nodig hebben. Weet jij wat de taak is van een honderdman uit een Romeins garnizoen? En ook al is de verhalende lijn vrij doorzichtig, lange redevoeringen of toespraken bevatten vaak citaten uit het Oude Testament of volgen een logica eigen aan die tijd, maar voor ons ongebruikelijk. Dat vraagt oefening en doorzetting.

Wie wil je aan het lezen krijgen?

In een eerste fase is het de bedoeling dat ikzelf en alle medewerkers uit het pastorale werkveld in ons bisdom *Handelingen* lezen. Daarna – na Nieuwjaar 2020 – nodigen we anderen uit om dat boek te lezen, alleen of in groep, in een team van een pastorale eenheid, in een parochieteam van parochie, met een groep catechisten ... en zo kan de cirkel lezers geleidelijk uitdijen. Iedereen mag mee op de kar springen. Je hoeft geen voorkennis te hebben. Met Pinksteren 2020 sluiten we het eerste leesjaar af. Nadien volgen twee werkjaren waarin we aan de slag zullen gaan met aandachtspunten die uit onze lectuur opborrelen.

Wanneer heb je gedaan met lezen? Is het boek ooit uit?

Eigenlijk nooit. *Handelingen* is een boek met een open einde. De tekst doet iets met jou, maar je weet van tevoren niet wat. Ik hoop dat de lectuur niet enkel inzichten met zich meebrengt, maar elke gelovige en de kerkgemeenschap in beweging zet, zodat er een dynamiek ontstaat die aanstekelijk werkt. Daarom is het zo belangrijk om eerst te lezen. Het gaat er immers om een dieper soms sluimerend verlangen aan te wakkeren, in de hoop dat mensen die christen willen zijn en daarop willen inzetten, zich opnieuw laten begeistere door die dynamiek van de Kerk. Als die goesting wakker wordt, als er ergens een bron begint te stromen, vindt het water zijn weg wel.

Ik ben ervan overtuigd dat de grote vraag vandaag niet is wat we doen als christenen, maar wie we zijn als christenen. Ze peilt naar onze inspiratie en bezieling. De lectuur van *Handelingen* kan helpen daarin klaarheid te brengen, in het bewustzijn dat dat proces tijd nodig heeft en je de geschiedenis niet kunt verhaasten, maar je nu al wel je best kunt doen om in de juiste richting te stappen.

VELE KAMERS IN HET HUIS VAN DE BIJBEL

'In het huis van mijn Vader zijn vele kamers' (Johannes 14, 2). Dat kun je ook over de Bijbel zeggen. Bijbelse teksten zijn rijk aan dimensies en geraken niet snel 'uitgeput'. Ook werden en worden ze op meerdere manieren gelezen. Die meerduidigheid getuigt van de vitaliteit en dynamiek van menselijke ervaringen met God. In elke kamer van het Bijbelse huis valt er te 'lezen', te 'leren' en te 'leven'. Het is aan ieder van ons om zijn of haar kamer in te richten. Enkele tips.

David Godecharle

Lezen in de Bijbel

'Bijbel' betekent 'boeken'. Het Woord vraagt om (voor) te lezen. Vooral sinds het Tweede Vaticaans Concilie wordt het gebruik van de Bijbel in de Kerk, de pastoraal en het persoonlijke leven sterk aangemoedigd.

1. Welke Bijbelversie ligt in je handen?

'Traduttore, traditore': een vertaler is steeds een beetje een verrader. Vertalen vraagt keuzes. Werkt men brontekstgetrouw of doeltaalgericht? Vanuit welke confessionele benadering wordt er vertaald? Het profiel van de vertaling bepaalt gedeeltelijk wat je leest.

2. Kies een leesritme dat bij je past

Het lezen van Bijbelse teksten gaat het ene moment vlotter dan het andere. Zoek naar een gepast leesritme of -rooster. Lees je van kaft tot kaft, of één of enkele hoofdstukken per keer, of zoom je in op bepaalde stukken? Neem gerust meer tijd dan bij een hedendaagse roman.

3. (Her)lees wat er staat

Heel wat Bijbelse beelden en teksten zijn in ons collectief geheugen opgeslagen. Dat toont de kracht van de Bijbel, maar houdt het risico in dat we de teksten zélf niet meer lezen. "Lees maar: er staat niet wat er staat", dichtte de Nederlander Martinus Nijhoff. Of wat we denken of willen dat er staat.

Leren uit de Bijbel

De Bijbel biedt kansen én uitdagingen. Het gaat om oude teksten, gekenmerkt door de talen, gewoonten en culturen van weleer. Tegelijk dragen

ze een menselijke en religieuze boodschap die hun tijd overstijgt. Door het leren *over* de Bijbel kunnen we leren *vanuit* de Bijbel.

4. Werk met de tekst

Omgang met de Bijbel is ook een fysiek gebeuren. In het lezen en leren is onschendbaarheid geen doel. De sporen op bladzijden en kaft zijn de sporen van jouw leven met de Bijbel. Maak gebruik van de hulpmiddelen om de Bijbel te begrijpen, onder meer in de bibliotheek van het TPC.

5. Aandacht voor de oorspronkelijke context(en)

Dat God in relatie treedt met concrete mensen in concrete tijden op concrete plaatsen, merk je in de Bijbel. De teksten zijn niet in een vacuüm ontstaan, maar hebben hun plaats in het leven van de auteurs, lezers en gemeenschappen. Kijk ook naar de literaire context van een passage.

6. Aandacht voor eenheid en diversiteit

De Bijbel is geen monotoon boek. We komen er de diversiteit op het spoor waarmee mensen hun ervaringen met God en elkaar verhalen. Tegelijk lopen er rode draden door. In dat samenspel van eenheid en diversiteit vinden we de rijkdom van de Bijbelse boodschap.

Leven met de Bijbel

Lezen en leren worden verdiept in het leven. Dat is bij uitstek zo met de Bijbel. Het Bijbelse verhaal nodigt uit tot een ontmoeting met de levende God en een vurig engagement in de wereld van het hier en nu. Op dat niveau komt de Bijbelse lectuur tot haar volle betekenis.

7. Wees eerlijk met de tekst

Bijbelse teksten peilen naar de diepte van het menselijke bestaan. Alles komt aan bod: liefde, hoop, afgunst, geweld enzovoort. Laten we de scherpe kanten niet afvijlen, noch van wat er staat, noch van onze reactie. Betekenis ontstaat pas in een authentieke omgang met de tekst. Durf te worstelen met een Bijbels verhaal.

8. Breng de Bijbel in dialoog met vandaag

De Bijbel is geen artefact uit het verleden, maar spreekt tot de mens van vandaag. Als woord van God in mensentaal komen het Oude en Nieuwe Testament in verschillende contexten tot leven. In dialoog met anderen, zowel gelijkgezinden als andersgezinden, zullen telkens frisse inzichten ontstaan.

9. Geef ruimte aan jouw weg met de Bijbel

Bijbelse verhalen zijn open, dynamisch en verbonden met wat ons ter harte gaat. Op het ene moment zullen ze ons meer of minder aanspreken dan op het andere. Het zijn verhalen voor de hoogtes en dieptes van het leven. Gun jezelf daarom de nodige ruimte om ermee op weg te gaan.

LUISTEREN, CHATTEN EN ONTMOETEN

In september, de start van het nieuwe pastorale project 'Handelingen' dat drie jaar lang loopt, nodigt onze bisschop ons allen uit tot 'neem en lees'. Om de tekst van het Bijbelboek 'Handelingen' te lezen en voor zich te laten spreken. Dat is geen makkelijke opdracht. Daarom wil hij ons ondersteunen met een podcast, een werkinstrument en chatsessies.

Bart Willemen

Op stap met de podcast

Onderweg in de file, pendelend in de trein, thuis in de zetel of op stap in de natuur? Overal kun je je verdiepen in de tekst van het Bijbelboek *Handelingen van de Apostelen*. Vanaf 1 september helpt een podcast van het boek *Handelingen* je daarbij. De podcast biedt tal van mogelijkheden om de tekst van de 28 hoofdstukken van het boek op een nieuwe manier te leren kennen. Je kunt de geluidsbestanden downloaden en beluisteren via je computer, telefoon of mp3-speler. Op 5 en 7 juni lazen Dries de Bakker en Katelijne Boon onder leiding van norbertijn Jos Bielen de volledige tekst van *Handelingen* in.

Katelijne Boon, radiopresentatrice bij Klara en commentator bij de Koningin Elisabeth-wedstrijd, bereidde zich gedurende enkele weken bewust grondig voor op het inlezen van de tekst. Dat gaf haar de gelegenheid vertrouwd te raken met de tekst en met de inhoud van *Handelingen* bezig te zijn. "We moeten in onze samenleving opnieuw meer lezen", realiseerde ze zich onderweg. "Die voorbereiding deed me inzien dat we nog zoveel te leren hebben van verhalen. Het is de moeite waard daar tijd voor uit te trekken."

Ze beseft heel goed dat niet iedereen de kans heeft om zich in alle rust met een boek in de sofa te nestelen. "Zoveel mensen spenderen dagelijks enkele uren op de trein of in de auto. Ook ik hoor tot die groep", erkent Katelijne. "Op zoek naar een invulling van die 'verloren' tijd, ontdekte ik onlangs zelf de waarde van podcasts en luisterboeken. Gaandeweg besepte ik dat het om meer gaat dan het 'nuttig' doorbrengen van die tijd. Onderweg zijn krijgt zo een diepere dimensie. Dat is een van de grote uitdagingen voor de toekomst."

Heel wat passages in het boek *Handelingen* waren nieuw voor Katelijne. "Het was mooi om te voelen hoe onbekende passages soms toch zo herkenbaar kunnen zijn, ook in ons dagelijkse leven", bedenkt ze. "Na het wegvallen van de apostel Judas kiezen de apostelen iemand om zijn plaats in te nemen. Ik vond die passage zo menselijk en herkenbaar." Tijdens de voorbereiding las ze de tekst luidop. "Dat hielp me", getuigt ze. "Door luidop te lezen maak je je de tekst toch meer eigen, merkte ik. Je staat meer stil bij de inhoud en neemt de tekst meer in je op." Dit is alvast een tip die ze iedereen wil meegeven: "Lees de tekst gerust luidop voor jezelf. Dat spoort bovendien prima met de bedoeling van 'neem en lees'."

Het inlezen van de tekst in de opnamestudio verliep vlot maar leverde gedenkwaardige momenten op. "Gemakkelijk was het zeker niet", geeft Katelijne grif toe. "Het inlezen vroeg veel concentratie en inlevingsvermogen. Het risico is immers reëel dat je onderweg op automatische piloot

begint te lezen, zonder nog op de inhoud te letten. Daarvoor moesten Dries en ik ons hoeden." Norbertijn Jos Bielen stond hen bij om niet in deze valkuil te trappen en begeleidde hen. "Zo bevat dit Bijbelboek enkele lange redevoeringen", geeft Katelijne een voorbeeld. "Hij hielp ons deze zó in te lezen dat dit ook herkenbaar is voor de luisteraar."

"Hoewel ik ervaring heb met het inlezen van teksten, was het de eerste keer dat ik een Bijbeltekst inlas. Dat was anders. Daarom was het interessant dat Dries en ik samen aanwezig waren en afwisselend hoofdstuk per hoofdstuk inlasen. Zo konden we onze stijl op elkaar afstemmen. We moedigden elkaar aan en dat werkte ondersteunend." En ook een lach was nooit ver weg. "Enkele moeilijke namen en lange zinnen brachten wel de nodige hilariteit mee", blikt Katelijne terug met een glimlach.

Werkinstrument

› De reisroute van Paulus tijdens zijn tweede zendingsreis in 50-52 na Christus.

Vanaf begin september is het werkinstrument *Handelingen van de Apostelen. Werkuitgave Bisdóm Antwerpen. Pastorale Themajaren 2019-2022* beschikbaar. Na een inleiding door mgr. Bonny volgt de tekst van het boek *Handelingen*, waarbij gekozen werd voor de versie van de Willibrordbijbel van 1975 omdat die ook in de liturgie wordt gebruikt.

Om het lezen, verwerken en aantekenen te vergemakkelijken, zijn op elke pagina's lege regels voorzien. Zo wordt iedereen die het boek ter hand neemt, uitgenodigd om met de tekst zoals die er staat aan de slag te gaan. Wat staat er? Begrijp ik wat er staat? Heb ik het moeilijk met wat er staat? Wat doet de tekst met mijn verbeelding? In zijn inleiding spoort onze bisschop de lezers aan om te lezen, het potlood of de fluostift in de hand: "Als het maar jouw werkboek wordt, met de sporen van jouw gebruik."

Interpreteren is nog niet aan de orde. Het gaat immers om de ontmoeting met de tekst. Als lezer word je uitgenodigd tot een intuïtieve en authentieke dialoog met de tekst. Daarbij gaat het er vooral om de eigenheid van de tekst te bewaren en er niet mee aan de haal te gaan. Een thematische uitwerking volgt later. Bij een aantal passages worden kaarten en enkele voetnoten opgenomen, om deze ontmoeting goed te kaderen en begripsverwarring te voorkomen.

© Bart Willems

© Ilse Van Halst

➤ *Geen letterlijke, maar figuurlijke aftrap op de speelplaats van het Sint-Jan Berchmanscollege in Antwerpen. Mgr. Bonny trapt er graag een balletje met de leerlingen.*

Chatsessies

Uiteraard verloopt een dergelijke lezing van de tekst zoals die er staat niet zonder investering van tijd, energie en concentratie. Bij elke lezer zullen er vragen opborrelen. Tijdens de lectuur loop je ongetwijfeld soms aan tegen elementen die je niet begrijpt of waarover je wel meer wil te weten komen.

Zulke vragen worden ondersteund en beantwoord tijdens chatsessies of zogeheten 'webinars'. Het zijn als het ware onlineseminaries. Tijdens een live-uitzending via een YouTube-kanaal geeft iemand de kijkers een woordje uitleg, bij de eerste chatsessies is dat onze bisschop.

Ondertussen kunnen de kijkers vragen intypen, waaruit er een aantal geselecteerd worden die tijdens het seminarie live beantwoord worden.

Na afloop van de live-uitzending blijft het filmbestand beschikbaar om desgewenst later terug te bekijken. Uiteraard is het mogelijk om de uitzending live of naderhand in groepsverband te projecteren in een zaal in de plaatselijke geloofsgemeenschap of pastorale eenheid. Op die manier kunnen deze maandelijkse uitzendingen, al dan niet voor of na een samenkomst van een leesgroep over *Handelingen* bijdragen tot verbinding en verdieping.

Mgr. Johan Bonny trapt deze chatsessies af voor de medewerkers van het bisdom – werknemers, teamleden, voorgangers, catechisten, vrijwilligers – op 1 oktober om 21 uur. Die uitzending geldt als officiële start van het driejarige pastorale project *Handelingen*. In november en december leidt de bisschop de chatsessies voor een breed publiek (op 5 november en 3 december, telkens om 21 uur). Wie zich inschrijft, krijgt toegang tot het YouTube-kanaal en kan thuis op zijn pc of via zijn smartphone de uitzending bekijken. Vanaf januari 2020 worden de maandelijkse chatsessies geleid door staf- en vormingsmedewerkers van het bisdom.

Vanaf 1 september vind je de podcast op www.bisdомantwerpen.be (klik op de tegel van het project *Handelingen*). De podcast kan zowel individueel als in groep gebruikt worden als ondersteuning bij het lezen. Onder dezelfde tegel vind je ook meer informatie over het werkinstrument en de chatsessies.

HANDELINGEN VOOR DUMMIES

DE EERSTE GESCHIEDENIS VAN HET CHRISTENDOM

Wat mogen we verwachten in het boek 'Handelingen van de Apostelen', kortweg vaak 'Handelingen' genoemd, of nog korter 'Hnd'? Het opschrift 'Handelingen van de Apostelen' is moeilijk letterlijk te begrijpen. In de eerste helft van het boek treedt vooral Petrus op het voorplan.

Nadien neemt Paulus de fakkel als voornaamste getuige over. Hij wordt slechts eenmaal 'apostel' genoemd (tezamen met Barnabas in Handelingen 14, 14). Geregeld nemen nog andere leerlingen het voortouw. Wellicht draagt de titel 'Handelingen van de Apostelen' een ruimere betekenis: het optreden en het leven van de apostelen en vanuit de inspiratie van de apostelen.

David Godecharle

De eerste geschiedenis van het christendom, of korter nog: het eerste boek van de Kerk. Dat is *Handelingen van de Apostelen*. In het begin van het boek zendt de verrezen Jezus zijn leerlingen uit om van hem te getuigen 'tot het uiteinde van de aarde' (Handelingen 1, 8). De Kerk groeit van een groep in Jeruzalem uit tot een beweging van diverse gemeenschappen in het Middellandse Zeegebied. *Handelingen* is het grandioze verhaal van de dynamische en turbulente weg van de verkondiging

van het evangelie (*kerygma*). Uitdagingen en kansen, onderscheid en verbinding, succes en vervolging, traditie en vernieuwing wisselen elkaar voortdurend af. Zoals andere boeken in het Nieuwe Testament is *Handelingen* de vrucht van het geloof van haar auteur. Het boek biedt bijgevolg geen exhaustief verslag van dé vroege Kerk. Onvermijdelijk wordt op bepaalde gemeenten, gebeurtenissen en personen meer ingezoomd dan op andere.

Tegelijk is *Handelingen* een vervolgbok, geschreven door Lucas, de auteur van het derde evangelie. Het dubbelwerk van Lucas is uniek in het Nieuwe Testament. Op het einde van de eerste eeuw staat de vroege Kerk op een keerpunt. Wat is het antwoord van Lucas? Hij keert terug naar het begin: naar Jezus en de eerste gemeenschap(en) van zijn leerlingen. Met zijn terugblik wil Lucas een vooruitblik mogelijk maken. De einder van de 'Weg' (18, 25) van het christelijke geloof is in geen geval in zicht.

Wie?

Het derde evangelie en *Handelingen* zijn anonieme geschriften. Al vanouds schreef men beide boeken aan Lucas toe. Wie zou dat kunnen zijn? Volgens de traditie was hij een Syriër, afkomstig uit Antiochië. Paulus verwijst in zijn brieven terloops naar een medewerker (Filemon 24; 2 Timoteüs 4, 11) en een vriend en arts (Kolossenzen 4, 14) met de naam Lucas. Maakt de auteur van *Handelingen* deel uit van de 'equipe' van Paulus? Sommigen leiden dat af uit enkele reisverslagen uit het boek in de wij-vorm. Toch blijven de meningen van wetenschappers over de identiteit van de auteur verdeeld. Laten we gemakshalve naar de auteur als 'Lucas' verwijzen.

In ieder geval is hier een geletterd man aan het werk. Iemand die de kneepjes van het vak beheerst. Opvallend is bijvoorbeeld de manier waarop Lucas met stijl en inhoud weet te variëren in functie van de personages die hij opvoert en de gebeurtenissen die hij verhaalt. Lucas is in vele werelden thuis en een man van verbinding. Hij slaat bruggen tussen de Schrift (namelijk ons Oude Testament), Joodse tradities, de hellenistische cultuur en de Grieks-Romeinse samenleving. In het centrum staat telkens de figuur en boodschap van Jezus en het leven van zijn leerlingen en de gemeenschappen. Daar wordt de eenheid maar ook het verschil duidelijk.

Wanneer?

Een vaak genoemde periode voor het ontstaan van het evangelie van Lucas en het boek *Handelingen*, waarvan het opschrift pas uit de tweede eeuw stamt, is 80 na Christus of enkele jaren later (dus tussen het evangelie van Marcus en dat van Johannes). Op het einde van de eerste eeuw staat de Kerk voor een grondige reflectie over haar zending en toekomst. In 70 na Christus valt de tempel in Jeruzalem na een vierjarige oorlog met de Romeinen. De tempel gold, samen met de Wet, als de hoeksteen van het Joodse volk. Het Jodendom diende op drastische wijze haar identiteit heruit te vinden. Dat had aanzienlijke gevolgen voor de relaties met de vroege Kerk. Bovendien stierven rond 65 na Christus prominente figuren als Jakobus, Petrus en Paulus de marteldood. Ze waren over de verspreide gemeenschappen heen geloofsdragers in de volle zin van het woord. Tot slot was het geloof inmiddels vele kanten opgewaaid, letterlijk en figuurlijk. De diversiteit in het Nieuwe Testament is een blijvend getuigenis van de diversiteit in de vroege Kerk. Hoe moet het nu verder met de

gemeenschappen in het spoor van Jezus en zijn evangelie? Lucas legt opnieuw het fundament bloot, brengt verbindingen tot stand en wijst een richting voor de toekomst.

Waar?

We zijn niet zeker over de exacte locatie(s) van waaruit en waarnaar Lucas geschreven heeft. Wellicht zijn het meerdere gemeenschappen in de steden van de diaspora (gebieden buiten Palestina) die door Paulus werden gesticht of nauw verbonden waren met zijn missie. Op onze huidige landkaart kan het gaan om Griekenland, Turkije en Syrië.

Structuur

Zoals het een goed auteur betaamt, weet Lucas hoe hij zijn verhaal vlot en geordend kan laten verlopen. Hij gebruikt daartoe verschillende technieken, zoals de introductie van een nieuwe thematiek, wissel in personages of verandering van tijd en plaats. Over de opbouw van het boek als zodanig bestaat er evenwel weinig eensgezindheid. In de *Bijbel Literair* onderscheidt de Nederlandse exegeet Wim Weren in het evangelie van Lucas en in *Handelingen* samen zes delen. Dat geeft volgens hem de volgende driedeling voor *Handelingen* (met als inleiding het voorspel op *Handelingen* en de samenvatting van het slot van Lucas (1, 1-14)):

I. 1, 15 – 8, 3	Leerlingen in Jeruzalem.
1, 15 – 2, 41	Herstel van de twaalf, neerdaling van de Geest, toespraak van Petrus.
2, 42 – 5, 42	Leven van de gelovigen en confrontaties met lokale joodse leiders.

6, 1 – 8, 3	Proces tegen Stefanus en zijn dood.
II. 8, 4 – 21, 27	Missionaire reizen van leerlingen onder Joden en niet-besnedenen.
A. 8, 4 – 14, 28	Van Samaritanen naar de wereld van heidenen.
B. 15, 1 – 35	Vergadering over besnijdenis in Jeruzalem.
A'. 15, 36 – 21, 17	Paulus als getuige van Jezus in Asia en Griekenland.
III. 21, 18 – 28, 19	Paulus onder arrest: van Jeruzalem via Caesarea naar Rome.
21, 18 – 26, 32	Aanklachten tegen Paulus en zijn verdediging.
27, 1 – 28, 16	Reis over zee naar Rome.
28, 17 – 31	Paulus' getuigenis in Rome.

Evangelie en Kerk

Lucas schrijft met zijn evangelie en *Handelingen* een indrukwekkende totaalcompositie met vele dwarsverbindingen. Op die manier wil hij de diepe continuïteit tussen het verhaal van Jezus en dat van de Kerk neerzetten. Dat de boeken van Lucas in onze Bijbel van elkaar gescheiden zijn, is een gevolg van de vorming van de 'canon' van het Nieuwe Testament. In de eerste eeuwen werden namelijk de betreffende

boeken geselecteerd en naar hun genre gerangschikt (evangelieën, *Handelingen*, *Brieven*, *Apocalyps*). In de huidige opdeling vormt *Handelingen* dus een brug van de evangelieën naar de *Brieven van Paulus*.

Toch is de samenhang tussen de boeken van meet af aan duidelijk. In zijn evangelie (1, 1-4) en in *Handelingen* (1, 1-2) richt Lucas zich tot Teofilus en omschrijft hij de aard en bedoeling van zijn werk. Bovendien haken het slot van het evangelie (24, 36-53) en het begin van *Handelingen* (1, 1-14) op elkaar in. Jezus laat aan zijn apostelen zien dat hij nog in leven is en vraagt hen te wachten in Jeruzalem, waar ze de kracht van de Heilige Geest zullen ontvangen om universeel van hem te getuigen. Daarna wordt Jezus voor hun ogen in de hemel opgenomen. Verder delen beide boeken heel wat thema's en zijn ze door dezelfde taal en stijl gekenmerkt. Opvallend is ook dat Lucas linken legt tussen Jezus in het evangelie en de leerlingen in *Handelingen*. Zo spaart hij enkele details uit het traditionele passieverhaal van Jezus op om deze later te integreren in het passieverhaal van Stefanus (6, 1 - 8, 3).

Wordt vervolgd...

Handelingen heeft een open einde. Het laatste hoofdstuk eindigt met het 'vrijmoedig en ongehinderd' optreden van Paulus in Rome. Dat kan geen toeval zijn. Lucas schrijft decennia na de verhaalde gebeurtenissen en beschikt over een resem aan historische getuigenissen. Waarom laat hij zijn verhaal open? Omdat hij het *eerste* boek van de Kerk schrijft. Hij rekent erop dat er nog een tweede boek zal volgen, en nog een derde, vierde en vijfde boek, et cetera. Dat vervolg is niet voor Lucas, maar voor de volgende generaties van leerlingen, ook voor ons vandaag.

GROEIEN IN GELOOF

JONGEREN ZIJN DE GROOTSTE INFLUENCERS VAN HET GELOOF

*In september beginnen we allemaal met een propere lei aan het nieuwe werkjaar. Voor IJD is dat dubbel waar. Na zes jaar van enthousiaste inzet verlaat Anaïs Fayt (33 jaar) Antwerpen, maar niet IJD. De Vlaamse bisschoppen benoemden haar tot directeur van IJD Jongerenpastoraal Vlaanderen. In Antwerpen wordt ze als coördinator opgevolgd door Eline Vandendriessche (27 jaar). Dankbaar voor deze prachtige kans die ze krijgt als jongere in de Kerk, wil ook Eline **zich helemaal smijten voor jongerenpastoraal.***

Ilse Van Halst

Drie jaar geleden maakte Eline kennis met IJD op de Wereldjongerendagen in Krakau. Een vriendin nodigde haar uit om mee te gaan met de kookploeg. “Daar leerde ik IJD Jongerenpastoraal meteen in zijn meeste pure vorm kennen”, blikt Eline terug. “Ik kon toen nog niet bevroeden dat jongerenpastoraal zoveel breder ging en zoveel meer kansen bood.”

Van kindsbeen af maakt het geloof deel uit van haar leven. “Al moet ik eerlijkheidshalve erkennen dat er pieken en dalen waren. Zo keerde ik me in mijn puberteit af van dat

geloof”, erkent ze. De interesse bleef evenwel en dreef haar richting theologie in Leuven. “Ik wilde graag lesgeven en godsdienst vond ik een tof vak”, vertelt ze. “Tijdens je opleiding leg je de inzichten die je aangereikt krijgt automatisch op je eigen leven en vraag je je af: ‘Ben ik nu gelovig? Of niet?’ Gaandeweg durf je te erkennen – want het gaat toch wel om durven – ‘Ja, ik ben gelovig.’ Die oefening blijft belangrijk. Als je wilt nadenken over hoe je aan de slag kunt gaan met andere jongeren op een authentieke manier, moet je eerst naar jezelf kijken.”

Jongerenpastoraal is een van haar voedingsbronnen. “Werken bij IJD doet je groeien in geloof”, ondervindt Eline elke dag opnieuw. Iets wat Anaïs volmondig beaamt: “Tijdens een Youcat-avond kwam ik IJD Jongerenpastoraal op het spoor. Tot dan was geloven iets van het hoofd. Ik was op zoek naar wijsheid en inzicht, studeerde en las. In mijn werk met jongeren groeiden niet enkel zij in hun geloof, maar ook ikzelf en werd geloven iets van mijn hart. Ik ben een biddende mens geworden.” Anaïs studeerde filosofie en theologie in Leuven. Op dat moment gaf ze al enkele jaren vormselcatechese in Deurne. “Catechese geven en de Bijbel uitleggen, zeg maar de praktijk, en de theoretische vakken versterkten elkaar”, ontdekte Anaïs tot haar vreugde. Daarna ging ze lesgeven omdat ze iets wilde betekenen voor de samenleving. Hobby en werk lopen trouwens steeds door elkaar in haar engagement, want in haar vrije tijd vind je Anaïs in de pastorale eenheid Heilige Christoffel.

Thuisgevoel

De missie van IJD Jongerenpastoraal is duidelijk voor beide vrouwen. “We willen jongeren een plaats bieden waar ze leeftijdsgenoten ontmoeten, waar ze niet vreemd worden bekeken omdat ze gelovig zijn, waar ze op een natuurlijke manier kunnen praten over hun geloof, maar het er niet voortdurend over hoeven te hebben, en waar ze gesterkt worden om beetje bij beetje buiten die veilige context te treden, uit te komen voor hun geloof en er woorden aan te geven”, zegt Anaïs die zelf mocht ervaren hoe je bij IJD een thuis krijgt.

“We proberen zoveel mogelijk jongeren te bereiken met een divers gamma activiteiten”, legt Eline uit. “Van jongeren met een kleine openheid op geloof over jongeren op zoek naar zin tot parochiegebonden jongeren.” Anaïs vult aan: “We getuigen soms in scholen. Zo komen we in contact met jongeren die soms erg ver van Kerk en geloof staan en krijgen we de kans om hun kerkbeeld te verruimen. Zodra je een ingang hebt gevonden, zijn ze verwonderd hoe vreugdevol de blijde boodschap is. Ik hoop dat we als jongerenpastoraal baanbrekers kunnen zijn en dat we als jongerenpastores kunnen tonen dat je vandaag én jong én gelovig kunt zijn.”

Ook netwerken met de andere diocesane diensten staat met stip op de agenda. “De voorbije jaren werkten we hard aan de manier waarop we ons naar de buitenwereld en de Antwerpse Kerk presenteren. Met ‘IJD on Tour’ trokken we langs verscheidene pastorale eenheden om kennis te maken en dat willen we blijven doen: we willen uitdragen waar we voor staan en wat

➤ Anaïs Fayt en Eline Vandendriessche op het JEP!-kamp in Vorselaar.

we kunnen doen, in verbondenheid met andere diocesane diensten”, blikt Eline terug. Anaïs valt haar bij: “Jongerenpastoraal is geen eiland. We moeten het samen doen. We halen enorm veel energie uit de jaarlijkse denktag met onze bisschop en de bisschopsraad. En we merken dat de banden met de pastorale eenheden in ons bisdom onze interne werking een impuls geven.”

Zo halen ze dit werkjaar de banden aan met Eckerk. “Heel het jaar staat in het teken van *Laudato si’* (2015), een tekst van paus Franciscus over de zorg voor de schepping. Die zorg leeft sterk bij heel wat jongeren, zoals blijkt uit de klimaatmarsen waarin ze opstapten. Meteen kunnen we jongeren duidelijk maken dat de zorg voor de schepping vanuit ons geloof gevoed wordt. Voor heel wat jongeren die niet met geloof bezig zijn, is dat een eyeopener.”

Naar de periferie

“We willen blijven inzetten op onze maandelijkse jongerenavonden. We merken dat IJD langs deze weg meer en meer een thuis wordt voor hen”, weet Eline. De internationale en interculturele weg blijft eveneens een te bewandelen piste. “In januari 2019 trokken we met een groep jongeren naar de Wereldjongerendagen in Panama. Het was een cadeau voor ons als jongerenpastores, om te ervaren hoe de jonge deelnemers uit deze internationale groep hun geloof beleven, elk op een eigen manier, in respect en bewondering voor elkaar, en hoe ze elkaar daarin versterken. Jongeren spreken

jongeren aan. Ze zijn de grootste influencers van het geloof.”

Jongeren in de periferie wil IJD evenmin uit het oog verliezen. “Jongerenpastoraal mag inclusiever worden. Ik denk dan aan jongeren die minder kansen hebben in het leven en voor wie vrije tijd een ongekend begrip is”, benadrukt Anaïs. “Er zijn al enkele groepen in kansarme wijken aangesloten bij IJD, toch moeten we deze jongeren nog actiever opzoeken en alle mogelijk drempels verlagen of wegnemen, zowel financiële als praktische.”

Een werkpunt blijft de misdienaarswerking, denkt Eline luidop. “Het blijft moeilijk om misdienaars te bereiken. Bovendien zou het hen deugd doen samen met andere gelovige jongeren samen te komen en elkaar te bemoedigen.”

Jongeren aan de top

Trokken er een vijftal jaar geleden honderd-twintig jongeren mee op JEP!-kamp dan zijn het er vandaag nog zestig. “Dat is een fikse daling”, erkennen Eline en Anaïs. Toch willen ze niet bij de pakken blijven neerzitten. “Wanneer een formule uitgewerkt is, moet je het anders durven aan te pakken. En dat doen we. We werkten een andere formule uit, kleiner en meer gefocust op een zinvol aanbod.”

Eline en Anaïs verwachten ook een sterke impuls van het pauselijke schrijven *Christus vivit*, met de besluiten van de Jongerensynode die de paus samenriep in 2018. “Een synode als institutioneel gegeven ligt ver van de leefwereld van jongeren. Vanuit IJD hadden we het best moeilijk

om hen daarvoor warm te maken, terwijl ze pauselijke toespraken op Wereldjongerendagen bijvoorbeeld als betekenisvol en hoopvol ervaren.” Anaïs valt haar bij: “Toch is *Christus vivit* een fantastisch cadeau voor jongerenpastoraal. Het document kan ons voeden en helpen om nieuwe wegen aan te boren. Ik roep ook pastorale eenheden en parochies op die tekst te lezen, omdat de paus daarin duidelijk aangeeft dat hij gelooft in de jeugd en ook oudere generaties oproept dat te doen. Dat is een belangrijke boodschap want heel wat parochies hebben de hoop opgegeven dat er nieuwe mensen zullen aansluiten. Toch liggen er heel wat kansen open, mochten ze luisteren naar jongeren en plaats maken voor hen op een manier die jongeren zelf mogen invullen, want vergis je niet, jongeren zullen dat op een heel eigen wijze doen. Tegelijk is het een appel: ga hiervoor, want straks is het te laat.”

Met de paus zijn Anaïs en Eline er alvast van overtuigd dat de Kerk jongeren iets te bieden heeft. “God die liefde is”, antwoordt Eline meteen. Anaïs knikt. “‘Kom en zie’, zei Jezus aan zijn leerlingen en dat moeten ook wij aan jongeren zeggen. In het geloof mogen jongeren ervaren dat het oké is om te zoeken, dat Jezus met hen meewandelt, dat ze graag gezien zijn zoals ze zijn, dat ze niet eerst iets gepresteerd hoeven te hebben om die liefde te verdienen. En dat haalt alle zenuwen uit die zoektocht. In het geloof vinden ze bij momenten stilte en vrede, wat deugdzaam is in onze gejaagde samenleving. En in het geloof vinden ze ook medestanders, die hen op hun zoektocht, die soms eenzaam is, steunen en bemoedigen.”

© IJD

© Thijs van den Brande

MET HET OOR VAN JE HART

VERTROUWD GERAKEN MET DE CONTEMPLATIEVE DIALOOG

“Tot rust komen, luisteren met het hart, ontvangen wat de Geest ieder ingeeft en waartoe Hij mij uitnodigt of inspireert. Een weldoende ervaring!” Aan het woord is een deelnemer aan de vormingsreeks ‘Holy Listening’, die dit voorjaar georganiseerd en begeleid werd door Eric Bodson en echtgenote Lieve Van Malderen in samenwerking met CCV Antwerpen. Vier avonden lang kwamen belangstellenden samen en geraakten beetje bij beetje vertrouwd met de contemplatieve dialoog. Met wat ...?

Bart Willemen

Niet iedereen heeft al gehoord van *Holy listening* of de contemplatieve dialoog. “Het gaat om een echte spirituele ervaring”, leggen Eric en Lieve de methodiek uit. “Ze begint bij het samen beluisteren van een ‘geïnspireerde tekst’, met grote aandacht en toewijding, om je erdoor te laten raken. Vervolgens probeer je voor jezelf te verwoorden en met anderen te delen wat je ten diepste heeft aangesproken. Deze methodiek laat je binnentreden in de gewijde ruimte van de tekst en schept ruimte voor een respectvolle, verbindende en verdiepende geloofscommunicatie met de andere deelnemers.”

De avonden veronderstellen een geloofscontext. “Deze spirituele ervaring staat niet los van het vertrouwen in een persoonlijke God”, benadrukken Eric en Lieve. “Zoals in het leven van

Jezus laat God – in en doorheen mijn armoede en kwetsbaarheid – een ‘levengevend’ en vernieuwend woord horen. Een woord van wijsheid en kracht dat ik doorheen de dialoog mag ontvangen, dat me troost en heelt, dat me innerlijk kan omvormen, dat mijn gebedsleven en engagementen versterkt, en dat me op het spoor brengt van Gods nabijheid en handelen in mijn dagelijkse leven.”

“Contemplatieve dialoog is voor mij in de stilte al luisterend geraakt worden en thuiskomen bij God.”

Elke avond begint met een gebed tot de Heilige Geest. Diens aanwezigheid is cruciaal: “Je wordt uitgenodigd om binnen te treden in de stille binnenkamer van je hart, de ruimte waar de Heilige Geest verblijft, ook al ben je je daar niet of zelden van bewust. De Geest zal door woorden, beelden of zinnen uit de ‘geïnspireerde tekst’ een gevoelige snaar in beweging brengen in je hart, onder de vorm van een beleving, een verlangen, een beweging, een gebed, een oproep tot een nieuwe stap ... Als je de vrucht van die intieme dialoog deelt met anderen gaat diezelfde Geest ook stromen als een omvormende en verbindende kracht onder de deelnemers.” Als zodanig kan de contemplatieve dialoog een opstart zijn voor een synodaal groepsproces of een groepsonderscheiding.

“Het waren avonden van thuiskomen in vertrouwen, gebed en stilte. Dat deed me deugd.”

“Echt luisteren is niet gemakkelijk”, merkt Lieve op. “In het leerhuis van de contemplatieve

dialoog leer je om het woord niet naar eigen goeddunken te *nemen*, maar om het eerst te *ontvangen*. Je krijgt het woord van je buurman of -vrouw en op jouw beurt geef je het bewust weer door aan de volgende. Wat helpt om goed te luisteren is de wetenschap dat je niet wordt beoordeeld op het woord dat je spreekt of niet spreekt: je hoeft je niet te verantwoorden, want je krijgt geen kritiek of reactie van de anderen die zelf onbevooroordeeld trachten te luisteren.”

“‘Holy listening’ is stap voor stap kennismaken met en intreden in de contemplatieve dialoog. Het is een methode die je helpt diep in een tekst te duiken en er voedsel voor de ziel uit te puren.”

Ook de keuze van een tekst is van belang. Bijbelse teksten (zoals de *Psalmen* of *Handelingen*) en mystieke teksten uit de christelijke traditie van Oost en West zijn een voor de hand liggende optie. “Onze voorkeur gaat uit naar minder bekende en relatief korte teksten die iets aan het licht laten komen van de zoekende vriendschapsdialoog tussen God en mens”, stipt Eric aan. “Wie met de methodiek vertrouwd is, kan ook kiezen voor liturgische teksten, religieuze poëzie of zelfs voor het persoonlijke geloofsverhaal van een deelnemer.”

Meer informatie bij
ewbodson@busmail.net.

Dit najaar start een nieuwe reeks *Holy Listening*: op 19 en 26 november, 3 en 10 december, om 19.30 uur in TPC in Antwerpen, blok O. Informatie en inschrijvingen via <https://www.kerknet.be/organisatie/ccv-antwerpen>

ZACHT EN MOEDIG

“ONS HUIS STAAT IN BRAND”

In de encycliek ‘Laudato Si’ van mei 2015 noemde paus Franciscus Gods schepping “ons gemeenschappelijke huis”. Net als zijn pausnaam roept ook dat beeld meteen een programma op. Hoe gaat het met onze zorg voor de schepping? Doen we wat nodig is? Stellen we ons die vraag te weinig? Sinds begin dit jaar roepen jongeren luid: “Ons huis staat in brand. Doe iets.” Paus Franciscus schreef: “De jongeren eisen van ons verandering. Ze vragen zich af hoe het mogelijk is te beweren dat men aan een betere toekomst werkt zonder na te denken over de milieucrisis en het lijden van de uitgestotenen” (LS 13).

Rita Boeren

Jongeren en toekomst: twee woorden die als vanzelf bij elkaar horen. “Wie de jeugd heeft, heeft toekomst.” Dat gezegde wekt steeds onze beste krachten op. Omgekeerd klopt het ook: wie toekomst heeft, heeft de jeugd. En dan zijn daar die keiharde cijfers over de klimaatopwarming en andere milieuproblemen.

Vorig najaar rapporteerde het Internationaal Klimaatpanel (IPCC) dat “snelle en ongeziene maatregelen” nodig zijn, willen we de gemiddelde temperatuurstijging op aarde beneden de veilig geachte 1,5 °C houden. Na decennia van klimaatconferenties, uitmondend in het klimaatakkoord van Parijs in 2015, rest er nu tien jaar tijd om de uitstoot van CO₂ te halveren,

het broeikasgas dat nog steeds toeneemt door de verbranding van fossiele brandstoffen. En dan nog twintig jaar om de uitstoot te herleiden tot netto nul. In alle andere gevallen komen we boven de 1,5 °C uit.

De tijd dringt echt. Broeikasgassen zijn een erg lastige klant. Ze zijn als een warme jas rond de aarde. Zelfs wanneer geen extra laagjes meer worden toegevoegd, blijft die jas de aardbol nog vele decennia verder opwarmen. De opwarming binnen veilige grenzen houden zonder nu zelf te veranderen, kan niet. In *Laudato Si’* heeft de paus het over een ecologische bekering. Het gaat niet om pessimisme noch verlamming, wel om een tijd om creatief te zijn, een tijd om onze roeping als mede-scheppers ten volle op te nemen.

De scheppingsperiode tussen 1 september en 4 oktober onder de titel ‘Red hun toekomst. Klimaatplan.nu’ onderstreept dat het nu hoog tijd is om als een ‘goede huisvader’ vooruitziend en zorgvuldig te handelen voor de aankomende generaties. Vooruitziend betekent dat we ons in redelijkheid de nadelige gevolgen van ons handelen proberen in te beelden. Zorgvuldig betekent dat we die nadelige gevolgen proberen te voorkomen door gepaste voorzorgsmaatregelen te nemen. De nadelige gevolgen van fossiele brandstoffen zijn genoegzaam gerapporteerd. Op het vlak van voorzorgsmaatregelen is er dringend werk aan de winkel. Dat geldt voor de eigen levenskeuzes en voor de acties die we samen ondernemen, in onze gemeenschappen en groepen.

Gelukkig zijn er tal van goede voorbeelden die ons kunnen inspireren. Ecokerk riep in 2016 groepen op om een eigen klimaatplan op te stellen. “Tientallen groepen hebben ondertussen hun plannen kenbaar gemaakt op de website klimaatplan.be. Samen vormen

ze een hoopvol tegenwicht tegen alle pessimisme”, zegt Karel Malfliet, stafmedewerker van Ecokerk. “Toch is het nodig een versnelling hoger te schakelen. De komende tien jaar zijn cruciaal. We willen onze kinderen recht in de ogen kunnen kijken en weten dat we alles deden om hun toekomst te vrijwaren.”

Het IPCC-rapport leidde niet tot sterkere engagementen op de klimaatop in Katowice in december 2018. Wel ging een schok door de wereld. Jongeren, studenten, wetenschappers, leerkrachten, grootouders . . . , ze gingen de straten op om meer daadkracht én klimaat-rechtvaardigheid te eisen.

“Dat raakt ook de kern van Attent en van de werkgroep Ecokerk”, zegt voorzitter Jef Van Hecken. “Daarom kaarten we op de Trefdag op 23 november de urgentie van de klimaatcrisis aan en wijzen we op het belang van klimaatrechtvaardigheid. We willen moedig veranderen én met zachtheid handelen, zodat ook mensen die niet de middelen hebben om het leven meer duurzaam in te richten, niet in de kou blijven staan.”

“*Laudato Si’*, met het pleidooi om zowel de schreeuw van de aarde als van de arme te horen, voedt ook onze inspiratie”, klinkt het geïnspireerd. “Onze ecologische bekering wordt versterkt in werkwinkels, terwijl Marc Desmet en Bernard Hubeau, beiden actief bij ‘Grootouders voor het klimaat’, onze sprekers zijn over klimaat en armoede.”

De Trefdag vindt plaats op 23 november van 9.30 tot 15 uur in het Provinciaal Vormingscentrum in Malle. Meer informatie op www.attent-bisdomantwerpen.be; www.klimaatplan.nu.

GEDOOPT EN GEZONDEN

EEN BUITENGEWONE MISSIEMAAND

Oktober is als sinds mensenheugenis missiemaand. Een periode om de wereldkerk in de kijker te zetten. Paus Franciscus riep oktober 2019 uit tot 'buitengewone missiemaand'. Hij wil zo het missionaire karakter van de Kerk een nieuw elan geven. Maar wat moeten we daaronder verstaan? Waar komt die zending vandaan? Hoe evolueert ze doorheen de tijd? En hoe kunnen wij ze mee invullen? Daarmee gaat Missio aan de slag in een internationale campagne 'Gedoopt en gezonden'. Ons doopsel speelt immers een sleutelrol in wie we zijn, wie we willen worden en wat we doen.

Catherine De Ryck
Missio

Het missionaire karakter van onze Kerk is altijd al belangrijk geweest voor paus Franciscus. De buitengewone missiemaand is een ideale gelegenheid om dat extra in de verf te zetten. De aanleiding hiervoor is de honderdste verjaardag van *Maximum Illud*, een apostolische brief van Benedictus XV.

Baanbrekend

Benedictus XV deed heel wat wenkbrauwen fronsen met *Maximum Illud*. Het document "over de verkondiging van het geloof over de gehele wereld" was op meerdere vlakken baanbrekend. Net na de Eerste Wereldoorlog werd immers duidelijk dat er iets moest veranderen in de wereld.

En de Kerk kon daaraan bijdragen, met de 'paus van de vrede' voorop. Maar ook binnen de Kerk zelf droomde Benedictus XV van verandering en vooral dat leidde tot verbazing.

Lokale verantwoordelijkheid

Als een van de eersten benadrukte paus Benedictus XV de autonomie van lokale kerkgemeenschappen wereldwijd. Nog lang voor het Tweede Vaticaans Concilie hierover nadacht. Aan het begin van de twintigste eeuw was de Kerk in alle windstreken een gevestigde waarde, maar Europa bleef het centrum van macht en kennis. Benedictus XV riep onder andere op overal plaatselijke priesters te vormen. Tegelijk wilde hij duidelijk onderstrepen dat 'missie' en 'kolonisatie' niets met elkaar te maken hebben. Het geloof verspreiden of je gelovig engageren, betekent niet dat je iemands land inpalmt.

Individueel betrokken

En dan is er nog het derde hoofdstuk van *Maximum Illud*, waarnaar de buitengewone missiemaand verwijst. Dat hoofdstuk staat stil bij "de plicht van alle gelovigen voor de missie". Hierin wil Benedictus XV duidelijk maken dat elke gelovige, elke gedoopte, mee geroepen is om het geloof te verkondigen en te verspreiden. Elke gedoopte is dus individueel betrokken bij de zending van de Kerk. Volgens de toenmalige paus kan elk van ons op drie manieren een bijdrage leveren aan die missionaire zending.

Ten eerste door te bidden, te vragen om Gods genade voor onze opdracht en kerkgemeenschap wereldwijd. Ten tweede hebben we nood aan nieuwe missionarissen. Dat hoeven niet enkel priesters of religieuzen te zijn. Elk van ons kan op zijn manier missionaris zijn. De ene trekt gepakt en gezakt naar het buitenland, de andere vertelt

dicht bij huis over Jezus en de blijde boodschap. Ten slotte vraagt Benedictus XV dat iedereen het verkondigingswerk van onze Kerk steunt, in woord en daad. Zoals projecten die Gods liefde tastbaar maken, gebundeld door Missio.

Actueel

De gedachten en wensen van paus Benedictus XV zijn bijna honderd jaar oud. Maar nog steeds zijn ze razend actueel, waardoor paus Franciscus ze terug oppikt. Enerzijds mogen lokale kerkgemeenschappen wereldwijd nog steeds meer ernstig genomen worden. Europa staat soms nog erg centraal, bijwijlen dreigt zelfs het paternalisme. Anderzijds is er nog veel werk aan de winkel om elke gedoopte te laten meewerken aan de verkondiging van de blijde boodschap. Want dat is precies wat 'missie' is en wat het missionaire karakter van onze Kerk uitmaakt: getuigen en verkondigen, in de hoop dat onze geloofsschat ingang vindt. Het is niet meer of minder dan dat. En dat hoeven we niet over te laten aan specialisten of gewijden. In *Evangelii Gaudium* benadrukte paus Franciscus al dat elk van ons tegelijk bestemming én hoofdrolspeler van de verkondiging is.

Wereldwijd

Die verkondiging kan wereldwijd een duwtje in de rug gebruiken. 'Missionering' is lang niet meer louter gericht op verre oorden, al hoort dat er zeker nog bij. Ook bij ons is nood aan de blijde boodschap, waarvan we getuigen. Zo kan elk van ons zijn of haar zending opnemen, naar eigen mogelijkheden. Precies daarover gaat de internationale Missio-campagne 'Gedoopt en gezonden'. Door het doopsel staan we met Jezus opnieuw op en volgen we Hem om Gods genade door te geven. Het doopsel maakt van ons missionaire leerlingen. Wat een vreugde, om zo mee te werken aan Gods droom voor onze wereld.

› Een lokale catecheseploeg

› Jan Dierckx met parochianen

HOOPVOL OVERLEVEN

72 jaar, waarvan 46 jaar als priester actief in Venezuela, dit jaar het campagneland van Missio. Wat betreft onderweg zijn kan dat tellen. Zeker in een land dat evolueerde van een georganiseerde welvaartsstaat naar chaos en crisis. Toch laat Fidei Donum Jan Dierckx uit Deurne zich niet verleiden door moedeloosheid en blijft hij een boodschap van hoop uitdragen: “Steeds hoopvol uitzien naar de nieuwe dag van morgen om te leven en te overleven in de aanwezigheid van de Heer.”

Op 17 april werd Jan tot priester gewijd, twee jaar later vertrok hij naar Venezuela. “Eind 1972, begin 1973 ontmoette ik *padre* Emilio Blaslov, directeur en bezieler van de Asociación de la Promoción de la Educación Popular (APEP) in Caracas (Venezuela), die twee kleine fabrieken beheerde. APEP werkte voor scholen een programma uit over handenarbeid. Zo waren er ateliers voor houtbewerking, metaal, keuken en secretariaat. De *padre* zocht een jonggewijd priester, liefst met een technische vooropleiding, om mee te werken aan de algemene en christelijke vorming van de werknemers. Met mijn diploma A2-mechanica beantwoordde ik aan dat profiel.”

Van 1976 tot 2013 was Jan pastoor. “In de parochie van Onze-Lieve-Vrouw van Las Mercedes gingen mijn aandacht, energie en toewijding naar de traditionele catechese, namelijk de voorbereiding op de sacramenten. In de parochie van Onze-Lieve-Vrouw van de Carmelo zette ik in op christelijke initiatiecatechese voor volwassenen.” Sinds 2013 is Jan ‘emeritus pastoor’. “Ik moest een term vinden om aanvaardbaar te maken dat een pastoor met pensioen gaat. Dat is ongewoon in Venezuela. Als pastoor blijf je op je parochie ‘om er te sterven’”, legt hij uit. Momenteel helpt Jan in de

parochie van het Heilig Hart van Jezus in Zaraza als voorganger in de zondagsviering.

In al die jaren zag Jan het land veranderen van een georganiseerde welvaartsstaat tot een chaotisch land in crisis. “Einde vorige eeuw was de nationale politiek al gekenmerkt door corruptie en verval. In 1999 veroverde Chávez de macht met een messiaans en populistisch programma. De bevolking werd opgesplitst in ‘goeden’ en ‘slechten’: een klassenstrijd tussen Chavisten en oppositie”, blik hij terug. Zijn analyse klinkt hard: “Dat hakte diep in op de eigenheid van de Venezolaan: van vreedzaam, vriendelijk, zorgzaam, fier, aangenaam, steeds-bereid, is hij gewelddadig, onverzorgd, wanhopig en achterdochtig geworden. Venezuela lijkt een land geworden van eeuwige chaos. Dat wordt gestimuleerd door het regime dat elke dag onverwachte maatregelen aankondigt en voortdurend waarheid en leugens mengt. Jan met de pet heeft maar één bekommernis en dat is overleven. Heel wat Venezolanen slaan dan ook op de vlucht. Begin juli waren dat er al meer dan vier miljoen, en er komen er elke dag zo’n vijfduizend bij.”

Ook het pastoraal beleid van de Kerk dient zich voortdurend te herschikken volgens de nieuwe levensomstandigheden. “Vergaderingen en vieringen na 18 uur zijn uit den boze wegens onveiligheid. De invloed van de Kerk wordt herleid tot een minimum.” Als pastoor tracht Jan zijn mensen bij te staan door aanwezig te zijn. “Nabijheid is belangrijk. De parochianen zien dat ik mijn best doe om elke dag te voorzien in levensnoodzakelijke dingen, zoals voeding, geneesmiddelen, benzine en andere. Maar wat doe je als je niets kunt kopen, eenvoudigweg omdat het niet voorhanden is? In

zo’n situatie putten we hoop uit de boodschap van moed en solidariteit uit het Evangelie.”

Over de toekomst durft *padre* Jan zich niet uit te spreken. “Dat is koffiedik kijken. De bevolking leeft in een continue ongerustheid en onzekerheid, ook ik. En die wordt gevoed door allerlei geruchten op sociale media”, vertelt hij. Om toch hoopvol te besluiten: “En blijf ik uitkijken naar een nieuwe toekomst en ben ik bereid om eraan mee te werken.”

Jan Galjon

- Op 11 oktober is het tien jaar geleden dat pater Damiaan heilig werd verklaard. Daarom organiseert het Vicariaat Diocesane Diensten in samenwerking met Missio een avond over ‘Verkondiging vandaag? Gedoopt en gezonden’. Info op www.bisdomantwerpen.be, klik op ‘vorming’ en ‘ccv’.
- De opbrengst van de collecte tijdens de zondagsviering van Missiezondag 20 oktober gaat naar het project ‘straatkinderen Caracas’ in Venezuela.
- Missio biedt uitgewerkt liturgisch materiaal aan voor de Missiemaand. Voor Missiezondag worden ook suggesties voor predicatie voorzien. Alle info op www.missio.be.
- In ons bisdom kan elke geloofskern een beroep doen op een teamlid van Missio in het bisdom Antwerpen voor een aangepaste homilie. Meer info bij zuster Magda Goolaerts, zr.magdagoolaerts@gmail.com.

IN DE KIJKER

DPR NEEMT EEN NIEUWE START

Van herstructurering naar inhoudelijke verdieping. Dat is het werkthema van de vernieuwde Diocesane Pastorale Raad voor de periode 2019-2024. De raad kwam voor het eerst samen op 29 juni 2019 in het TPC.

Christa Damen

Voor sommige leden was het een blij weerzien, voor anderen was het een eerste soms wat onwennige kennismaking. Vanuit het vorige mandaat dat de bisschopsraad aan de DPR gaf van 2012 tot 2018 hernieuwden een twintigtal leden hun engagement. Om de raad te vervullen, zochten de leden van de bisschopsraad samen naar nieuwe kandidaten voor de periode 2019-2024. Ze werden aangeschreven met de vraag of ze wilden deelnemen. Wie bevestigde, werd uitgenodigd voor de startvergadering eind juni met als thema 'Het bisdom Antwerpen: van herstructurering naar inhoudelijke verdieping'.

Vicaris-generaal Bruno Aerts verwelkomde iedereen hartelijk. Hij zat de vergadering voor in afwachting van de aanstelling van een moderator. Kort schetste hij de bedoeling van de DPR: de raad is een adviesorgaan dat zich buigt over een aantal pastorale thema's die voortvloeien uit de visietekst *Een houtskoolvuur met vis erop en brood* en het nieuwe driejarige pastorale project van ons bisdom over *Handelingen van de Apostelen*. Het betreft thema's die bepalend zijn voor de beleidsvoering in ons bisdom tijdens de komende jaren. Christa Damen, secretaris van de DPR, leidde de bezinning en nodigde vervolgens iedereen uit om zich voor te stellen aan de hand van zijn of haar achtergrond en motivatie om zich te

engageren voor het komende mandaat van de DPR. De ervaring leert dat een kennismaking en een deelnemerslijst een hulp zijn om tijdens uitwisselingen gesprekspartners te situeren.

Verwachtingen

Mgr. Johan Bonny startte zijn uiteenzetting met een verwijzing naar het project 'Kerk onder stroom' (2009-2012) en de visietekst *Een houtskoolvuur met vis erop en brood* (2012). In de werkjaren 2013-2018 vertrok de Diocesane Pastorale Raad telkens vanuit de visietekst. Onze bisschop benadrukte dat het werk nog niet af is: hij overliep de werkpaden bij de diverse hoofdstukken en stipte aan wat nog niet gerealiseerd werd. Hij nodigde de DPR uit om erop toe te zien dat die actiepunten niet uit het oog zullen worden verloren.

In een tweede luik lichtte de bisschop een sluier op van waar hij de komende jaren naartoe wil. In de werkjaren 2019-2022 wil hij focussen op een spirituele verdieping. "In de voorbije jaren hebben we in ons bisdom heel hard gewerkt, op diverse domeinen: aan de vicariaten, de pastorale eenheden, de opleiding en begeleiding van medewerkers ... Overall steken medewerkers en vrijwilligers erg veel energie in het 'doen'. Al doende mogen we de inhoud echter niet vergeten. Het is belangrijk ook tijd te nemen voor verdieping. Daarom willen we ons de komende jaren laten inspireren door de *Handelingen van*

de Apostelen." *Handelingen* is het eerste boek van de Kerk en handelt over de grondslag van de vroege Kerk en van de Kerk in het algemeen. "We gaan werken met het boek *Handelingen*. Of beter: *Handelingen* gaat met ons werken!", beloofde onze bisschop. "Ik nodig iedereen uit om in de tekst te gaan staan en te zien wat die met ons doet."

Een vooruitblik

De bisschop nodigde de voltallige DPR uit om de komende jaren mee na te denken, klankbord te zijn, suggesties door te geven ... door eerst en vooral zelf met *Handelingen* aan de slag te gaan. In een gespreksronde die volgde op de uiteenzetting door de bisschop konden de leden al een eerste keer reflecteren over zijn inbreng. Gretig gaven ze gehoor aan zijn oproep.

In opvolging van de startvergadering werd het bureau van de DPR samengesteld. De bureauleden bereiden samen de vergaderingen voor en spelen de adviezen vanuit de DPR door naar de bisschopsraad. Bruno Aerts, Christa Damen, Dirk Godecharle, Liliane Eeckhout, Jonathan Lambaerts, Lan Kartawiadi, Georges Nagels en Charline Seymens zullen deze taak op zich nemen.

DE KIOSK

MEDEDELINGEN

ONTTREKKING AAN DE EREDIENST

Bij decreet van 5 april 2019 heeft mgr. Bonny **de kerk van Sint-Jan Evangelist**, Sint-Mattheüsstraat 41, 2140 Antwerpen-Borgerhout, en haar hoofdaltaar, met ingang van 17 april 2019 onttrokken aan de eredienst en teruggebracht tot een profaan en niet-onwaardig gebruik, zoals bepaald in canons 1212, 1214, 1222 § 2 en 1238 C.I.C.

Bij decreet van 9 juli 2019 heeft hij **de kerk van Onze-Lieve-Vrouw van de Heilige Rozenkrans**, Heistraat 319, 2610 Wilrijk, en haar hoofdaltaar, met ingang van 1 september 2019 onttrokken aan de eredienst en teruggebracht tot een profaan en niet-onwaardig gebruik, zoals bepaald in canons 1212, 1214, 1222 § 2 en 1238 C.I.C.

ZENDING

David **Antras Lopez** werd per 1 juli 2019 gezonden als parochieassistent in de parochies van de federatie Antwerpen-Noord, voor een periode van zes jaar.

STOPZETTINGEN

Jozef **Bats**, priester van ons bisdom, ging per 1 januari 2019 met pensioen en nam ontslag als parochievicaris in de pastorale eenheid Mozes (Heist-op-den-Berg, Putte).

Eric **Bochar**, diaken van ons bisdom, nam per 1 juli 2019 ontslag als federatiecoördinator van de federatie Antwerpen-Noord. Hij blijft diaken in de parochies van deze federatie.

Antoon **Toon Bulckens**, priester van ons bisdom, nam per 9 januari 2019 ontslag als parochievicaris in de pastorale eenheid Mozes (Heist-op-den-Berg, Putte).

Donatienne **de Borman**, pastoraal werkster van ons bisdom, nam per 1 juli 2019 ontslag als vertegenwoordiger van de katholieke eredienst in de Gevangenis van Turnhout, als verantwoordelijke voor de diaconie en de solidariteit in de pastorale eenheid Clara van Assisi (Oud-Turnhout, Turnhout) en als lid van dat team.

René **Hendrickx** nam per 1 augustus 2019 ontslag als dekenassistent van het dekenaat Zuiderkempen. Hij behoudt zijn overige functies.

Paul **Scheelen**, priester van ons bisdom, ging per 1 juli 2019 met pensioen en nam ontslag als pastoor van de parochie Antwerpen, Sint-Paulus.

Joanna **Jeanne Somers**, pastoraal werkster van ons bisdom, nam per 1 juli 2019 ontslag als parochieassistent voor de parochies in de pastorale eenheid Sara en Abraham (Ranst, Zandhoven).

Ad **Van de Lisdonk**, diaken van ons bisdom, nam per 1 januari 2019 ontslag als diaken in de pastorale eenheid Heilige Nicolaas van Poppel (Arendonk, Baarle-Hertog, Ravels).

Gommarus **Gommaar Van Den Bergh**, diaken van ons bisdom, nam per 1 juli 2019 ontslag als verantwoordelijke voor de diaconie en de solidariteit in de pastorale eenheid Mozes (Heist-op-den-Berg, Putte) en als lid van dat team. Hij blijft diaken in de parochies van deze pastorale eenheid.

Wencke **Vervecken** nam per 1 juli 2019 ontslag als teamlid en verantwoordelijke voor de verkondiging en de catechese in de pastorale eenheid Immanuel (Aartselaar, Boeichout, Hove, Kontich, Lint).

Ronald Yecith **Villarreal Beleño**, priester van het aartsbisdom Mechelen-Brussel, nam per 1 juli 2019 ontslag als parochievicaris in Antwerpen, Sint-Michiel en Sint-Pieter.

De bisschop stelt er prijs op zijn medewerkers van harte te danken.

OVERLIJDEN

Juul **De Ceuster**, priester van ons bisdom, overleed in Turnhout op 28 juni 2019. Hij was onder meer actief als diocesaan verantwoordelijke voor de roepingenpastoraal en als pastoor in Malle, Sint-Paulus, *Westmalle*. Hij werd geboren op 8 oktober 1931 in Kasterlee en priester gewijd in Mechelen op 30 september 1957.

Bernard Valentijn **Fets**, norbertijn van Averbode, overleed in Hasselt op 5 juli 2019. Hij was onder meer actief als onderpastoor en pastoor in Berchem, Heilig Sacrament, *Groenenhoek* en als lid van de Diocesane Commissie Liturgie. Hij werd geboren op 17 april 1939 in Kortenaak en priester gewijd in Averbode op 30 juli 1961.

Jan **Peeters**, norbertijn van Averbode, overleed in Wilrijk op 15 juni 2019. Hij was onder meer actief als pastoor in Antwerpen, Sint-Eligius en als parochievicaris in Antwerpen, Sint-Eligius, Antwerpen, Sint-Amandus en Antwerpen, Sint-Lambertus, *Dam*. Hij werd geboren op 24 oktober 1942 in Deurne en priester gewijd in Averbode op 1 maart 1970.

BENOEMINGEN

Edmond **Ceku** werd per 1 juli 2019 benoemd tot parochieassistent in Antwerpen, Onze-Lieve-Vrouw-Tenhemelopgenomen, voor een periode van zes jaar.

Ghislain **Tousse Mouafo**, missionaris van Scheut, werd per 1 juli 2019 tevens benoemd als teamlid in de pastorale eenheid Rupelkerk Sint-Franciscus (Aartselaar, Boom, Reet, Rumst), voor een periode van zes jaar.

Begin januari verschijnt het nieuwe jaarboek van het Bisdom Antwerpen. We willen de gegevens van elke medewerker en organisatie zo correct mogelijk meegeven. Dat maakt het makkelijker om elkaar te contacteren. Daarom willen we vragen om jouw gegevens in de vorige editie na te kijken en **correcties en aanvullingen** (adres, telefoon, gsm, e-mail, benamingen van instellingen, verschuivingen van functies e.d.) door te geven aan het secretariaat. Dat kan tot uiterlijk vrijdag **4 oktober 2019**, bij voorkeur per e-mail: secretariaat@bisdomantwerpen.be. Wijzigingen die na deze datum doorgegeven worden, proberen we in de mate van het mogelijke nog op te nemen. Om het jaarboek te bestellen, kun je terecht bij Uitgeverij Halewijn. In *Relevant* november 2019 zal je een bestelformulier vinden. (Kathleen Verbergh, Secretariaat Bisdom Antwerpen)

GEDRAGSCODE VOOR WIE WERKT IN DE KERK

In mei stelden de bisschoppen en hogere oversten in ons land in samenwerking met de Interdiocesane Commissie voor de Bescherming van Kinderen en Jongeren (ICBKJ) een deontologische code op voor al wie ambtshalve of als vrijwilliger in de Kerk werkt met kinderen, jongeren en kwetsbare volwassenen. De *Gedragscode voor wie werkt in de Kerk* beperkt zich dus niet tot priesters en religieuzen, diakens en pastores, maar geldt ook voor begeleiders van jeugdgroepen of -bewegingen, misdienaars, jeugd- of jongerenkoren, catechese, Pluswerkingen, jongerentochten of -bedevaarten en andere activiteiten met kinderen of jongeren.

Met de gedragscode wil het beleid in de Kerk een nieuwe stap vooruit zetten in het preventiebeleid van misbruik en grensoverschrijdend gedrag in de Kerk. "Uit programma's ter preventie blijkt het belang van een gedragscode", stelt Patrick Degrieck van de ICBKJ. "Die bestonden al her en der in bepaalde groepen van de Kerk, zoals in jeugdbewegingen, maar willen we nu veralgemenen. Waar er ook samengekomen en samengewerkt wordt in de Kerk, moeten mensen veilig zijn en zich veilig voelen."

"Sinds 2010 werkten we hard aan de zorg voor slachtoffers en de omgang met daders en aan vorming en preventie. We willen aandachtig blijven voor verbeteringen en werkpunten en ons beleid ter zake voortdurend evalueren en verfijnen. Deze gedragscode is zo'n verfijning", duidt Degrieck de achtergrond van het initiatief. "We hebben het in deze code bovendien niet langer over oriëntaties maar over normen." De Gedragscode citeert in dat verband paus

Franciscus: "Bisschoppen moeten eensgezind optreden en regels toepassen die het statuut hebben van normen, niet enkel van oriëntaties" (blz. 10). Het is dan ook de bedoeling dat de code daadwerkelijk wordt toegepast.

Met deze gedragscode beogen de bisschoppen en hogere oversten eerst en vooral een brede bewustwording van de erkenning van de realiteit en de gevolgen van grensoverschrijdend gedrag, de dringende noodzaak om dat te voorkomen en de absolute plicht tot eventueel herstel, vat Degrieck samen. "Bovendien moeten we alert blijven", benadrukt hij. Hij vervolgt: "Deze gedragscode is meer dan een 'code'. Ze ademt de geest van het Evangelie. De misbruiken dwingen ons stil te staan bij een verkeerde uitoefening van macht ook binnen de Kerk. Ze dwingen tot bekering. Ze dwingen ons tot de moed van de dialoog."

Degrieck verwijst naar de onthoofding van Johannes de Doper aan een feesttafel vol gasten. "Ze aten gewoon verder", stelt hij vast. "Soms is 'horen, zien en zwijgen' een kwaad. We moeten werk maken van transparantie. We moeten ook in een persoonlijk gesprek kunnen stilstaan bij de krachten van het eigen ego. 'Nee zeggen tegen misbruik is ook nadrukkelijk nee zeggen tegen alle vormen van klerikalisme', citeren de bisschoppen en hogere oversten Franciscus. Spreken over je ego, over je frustraties, over je eenzaamheid, dat vraagt moed. Maar het brengt je dicht bij Christus."

Met de paus beseffen ze dat er "nood is aan een mentaliteitsverandering om elke defensieve of reactionaire ingesteldheid ter

bescherming van het instituut te beëindigen, om eerlijk en beslist op te komen voor het welzijn van de gemeenschap, om voorrang te geven aan de slachtoffers van welke soort misbruik dan ook" (blz. 16).

Degrieck stipt vier belangrijke elementen uit de gedragscode aan: meldingsplicht, concrete leef- en werkregels, een cultuur van waakzaamheid, vorming en navorming. De code benadrukt dat "wie op de hoogte wordt gebracht of een ernstig vermoeden heeft van seksueel misbruik of grensoverschrijdend gedrag, alle mogelijkheden dient te benutten die de beroepsethiek en de wetgever aanreiken om dat te melden, het te beëindigen of te voorkomen". Dat niet doen is ontoelaatbaar. "Het zou een grote stap voorwaarts zijn mocht iedere medewerker in de Kerk bij de minste twijfel op zijn minst contact opnemen met het Opvangpunt van zijn of haar bisdom", meent Degrieck. "Ook dient iedereen die in de Kerk werkt de elf concrete leef- en werkregels na te leven. Met waakzaamheid wordt gepleit voor transparante gesprekken zowel persoonlijk als in groepsverband en geregelde evaluatie. Tot slot behoren vorming en navorming tot het takenpakket van elke medewerker, want stilstaan is achteruitgaan."

Ilse Van Halst

Je vindt de volledige tekst van de *Gedragscode voor wie werkt in de Kerk* op www.kerknet.be

› *Je eerste verjaardag is een speciale dag. Om dat op gepaste wijze te vieren, zetten alle geloofskernen in de pastorale eenheid Sara en Abraham (Ranst, Zandhoven) op 8 juni hun deuren wijd open. Via tal van activiteiten kon je kennismaken met de veelzijdigheid van de verschillende kernen in de pastorale eenheid: een orgeldemonstratie in Broechem (foto), een torenbeklimming in Ranst, een tentoonstelling van zestiende-eeuws textiel in Broechem, een orgelconcert in Millegem, een pinksterwake in Zandhoven ...*

© Jan Gajon

TIJD VOOR SCHEPPING

In een brief *Tijd voor Schepping: een toekomst voor de aarde en haar bewoners* naar aanleiding van 1 september, Wereldgebedsdag voor de zorg voor de Schepping, scharen onze bisschoppen zich achter de oproep van paus Franciscus om van 1 september de Wereldgebedsdag voor het Behoud van de Schepping te maken en de maand september tot aan de feestdag van de heilige Franciscus van Assisi op 4 oktober te beleven als een 'tijd voor de schepping'. "In verbondenheid met alle Kerken en christelijke gemeenschappen willen we onze roeping om de behoeders van Gods schepping te zijn, herbevestigen, verdiepen en omzetten in concrete daden", schrijven de bisschoppen. Ze wijzen erop dat het hoog tijd is om de oproep van onze paus in *Laudato si'* tot een ecologische bekering ernstig te nemen. "Het ecologische vraagstuk is bovendien een sociaal vraagstuk. Er bestaan geen twee aparte crisissen, wel één enkele en complexe crisis, zegt de paus, want 'alles is met elkaar verweven' (LS 49)", citeren ze Franciscus.

Ze roepen de politici die de komende vijf jaar ons land zullen besturen op hun verantwoordelijkheid te nemen. "Vijf jaar: dat is de helft van de tijd die nog rest om de wereldwijde CO₂-uitstoot te halveren. Op 23 september worden alle wereldleiders verwacht in New York voor een extra klimaattop. Daar zal een verhoging van de klimaatambitie bovenaan de agenda staan. We dringen aan op moedige en verregaande klimaatplannen, zowel in ons eigen land als in de Europese Unie, om de toekomst van de huidige en komende generaties te redden." Ze sluiten zich vol overtuiging aan bij de vraag van kinderen en jongeren die massaal op straat kwamen, ook in ons land, "om de dringende aanbevelingen van wetenschappers ernstig te nemen en die om te zetten in een beleid dat zowel ecologisch doeltreffend als sociaal rechtvaardig is" en van armoedeorganisaties om erover te waken "dat het klimaatbeleid geen nieuwe armoede of ongelijkheid zou veroorzaken". Ze weigeren mee te gaan in het doemdenken en blijven geloven dat een hoopvol perspectief mogelijk is. "Wetenschappelijke rapporten bevestigen dat het niet naïef is te denken dat we de toekomst van onze planeet kunnen redden. Hoewel de klok tikt, kunnen we de dodelijke spiraal die onze wereld verstikt nog doorbreken."

Lees de volledige brief van onze bisschoppen op www.kerknet.be
Info en aanbod voor de Scheppingsperiode op www.ecokerk.be

NIEUWE BELEIDSTEKST PASTORALE EENHEDEN

Zopas verscheen een tweede, herwerkte uitgave van de beleidstekst over *De pastorale eenheid in het bisdom Antwerpen*. De eerste beleidstekst is inmiddels vijf jaar oud en droeg reeds 'het volgnummer deel 1'. Elke aandachtige lezer wist dan ook dat er een vervolg zat aan te komen.

De nieuwe tekst is niet zomaar een herdruk van de eerste uitgave, maar is aangevuld of ingekort, verduidelijkt of vereenvoudigd. "Omdat we bijgeleerd hebben", schrijft mgr. Bonny in de inleiding. "We hebben een beter zicht gekregen op zowel de kansen als de risico's die zich aandienen, op de ingewikkeldheid van bepaalde veranderingsprocessen, op de wederkerigheid van eenheid in verscheidenheid, op de aflossing van generaties in onze kerkgemeenschap, en niet in het minst op de uitdagingen van een missionaire pastoraal. Al doende hebben we vele reacties en overwegingen ontvangen, soms heel gelukkige, soms heel pijnlijke."

Onderweg werd ook duidelijk dat elke pastorale eenheid een apart verhaal is. "Niet alleen liggen de kaarten overall anders, ook de spelers rond de tafel verschillen van elkaar. Al is er een algemeen kader en zijn er algemene regels, toch legt elke pastorale eenheid een eigen weg af. Niet alleen bij de oprichting, maar ook bij de verdere uitbouw en werking ervan. Ook dat hebben we geleerd: om met deze verscheidenheid rekening te houden", aldus onze bisschop.

Alle pastorale medewerkers ontvangen een exemplaar van de beleidstekst. De tekst is beschikbaar in het bisschopshuis, het vicariaat Kempen en het TPC. De digitale versie vind je op www.bisdomentwerpen.be.

LERENSLANG

LEZEN IN GROEP

© Ilse Van Halst

› De evangelist Lucas zou ook de auteur zijn van 'Handelingen' van de Apostelen'.

Mgr. Johan Bonny nodigt iedereen uit om het boek 'Handelingen van de Apostelen' te lezen in de periode tussen de advent 2019 en Pinksteren 2020. Een boek kun je lezen in je eentje op een bank of samen met anderen rond een tafel. Vooral dat laatste heeft een aantal voordelen, zeker als je geen leestype bent. Het is **verrijkend: ieder leest vanuit zijn eigen perspectief en dat levert verrassende inzichten op. Het is **stimulerend**: door de inbreng van een ander wordt een naar jouw oordeel saaie passage plots boeiend. Kortom, het is de moeite waard om een dergelijke leesgroep op te starten.**

Myriam Smits

Leesgroepen zijn er in allerlei soorten en maten. Soms bespreken en bediscussiëren de deelnemers elk hoofdstuk, al dan niet aan de hand van vragen. Dan weer lezen ze het boek thuis en gaan nadien in groep met elkaar in gesprek over de thematiek. Bij de lezing van het boek *Handelingen van de Apostelen* ligt de focus op het verhaal. Doel is vertrouwd te geraken met Lucas' verhaal over de eerste christenen. Het gaat dus niet om het interpreteren noch het bediscussiëren van de tekst, maar het gaat erom de tekst tot ons te laten komen. Wie een leesgroep opstart om *Handelingen* te lezen, communiceert dat doel best duidelijk aan de deelnemers.

Om erover te waken dat we deze focus niet uit het oog verliezen, is het een goed idee een van de deelnemers aan te duiden als moderator. Hij of zij kan er dan op toezien dat vragen of opmerkingen niet de richting uitgaan van interpretatie of discussie. Het is dan ook een taak met de nodige uitdagingen. Interpretatie en discussie liggen immers vaak op de loer. Tegelijk is het aangewezen dat een van de deelnemers enkele perikopen (*n.d.r.* een perikoop is een fragment uit een Bijbeltekst) voorbereidt die hij of zij tijdens de bijeenkomst voorleest. Dat mag, maar hoeft niet de moderator te zijn.

Ook de grootte van de leesgroep speelt een rol. Vanwege het programma – waarover later meer – is een groep van zeven deelnemers ideaal. Dat aantal biedt voldoende diversiteit qua inbreng en maakt dat de tijdsduur van die inbreng beperkt van omvang blijft. Net daarom is een aantal van twaalf deelnemers het maximum. Als ieder van hen slechts één minuut aan het woord is, ben je al twaalf minuten verder ... *Handelingen van de*

Apostelen telt achtentwintig hoofdstukken. Indien je het aantal bijeenkomsten van anderhalf tot twee uur beperkt wil houden, is het bijgevolg raadzaam om de deelrondes kort en krachtig te houden.

Het ligt voor de hand dat het te lezen boek een onmisbaar instrument is voor elke deelnemer aan zulk een leesgroep. Het bisdom liet het bijbelboek drukken in de vorm van een werkboek. Het bevat de tekst van *Handelingen*, onderverdeeld in hoofdstukken en perikopen. In de marge werd de nodige ruimte voorzien om aantekeningen te maken. Dat maakt van het leesboek een echt werkboek. Een fluostift of ander schrijfmateriaal is dan ook onontbeerlijk voor wie deelneemt aan zulk een leesgroep.

Elke bijeenkomst bestaat uit de herhaling van de volgende cyclus: een eerste lezing van de perikoop, een toelichtingsronde, een tweede lezing van de perikoop, een deelronde en ten slotte een derde lezing van de perikoop. De perikoop wordt telkens hardop voorgelezen. Na de eerste lezing is er gelegenheid om moeilijke woorden uit te leggen. Wanneer iedereen de tekst heeft begrepen, leest iemand anders de tekst nog eens luidop voor. Tijdens het lezen duiden de deelnemers in hun werkboek aan wat hen raakt of wat de tekst met hen doet. De tekstfragmenten worden na de lezing met elkaar gedeeld. Ieder luistert naar elkaars inbreng zonder erop in te gaan. Na deze ronde wordt de tekst een derde maal voorgelezen. Na de derde lezing begint de cyclus opnieuw met een volgende perikoop. Deze methode stelt de tekst centraal. Dankzij de inbreng van eenieder blijft tegelijk de gehele tekst onder de aandacht en niet alleen onze eigen voorkeur.

Voor wie een leesgroep wil opstarten en begeleiden zijn er vier vormingsmomenten:

- 7 november 2019 om 20 uur in dekenaal Centrum De draagkracht in Turnhout;
- 14 november 2019 om 20 uur in Parochiaal Centrum Heilig Kruis in Lier (Renaat Veremansplein 1);
- 25 november 2019 om 14 uur in het TPC;
- 27 november 2019 om 20 uur in het TPC.

Er zijn vormingsdagen over *Handelingen* gepland

- voor de pastores in de Kempen op 8 oktober in het Capenberg Oxaco Center in Boechout van 9.30 tot 16.30 uur. Inschrijven via vicariaat.kempen@bisdomantwerpen.be of 03 500 00 18
- voor al wie pastoraal actief is in het vicariaat Antwerpen op 17 oktober in het TPC van 20.00 tot 21.30 uur. Inschrijven via vicariaat.antwerpen@bisdomantwerpen.be of 03 202 84 30

DOORKIJK

BEZINNING

› De bruiloft in Kana op de buitendeur van de Rozenkransbasiliek in Lourdes

› Jos Bonroy

TEKORT ... EN TOCH OVERVLOED

“

“Doe maar wat Hij u zeggen zal” (Johannes 2,5)

”

“Op de derde dag was er een bruiloft te Kana in Galilea. De moeder van Jezus was er; ook Jezus en zijn leerlingen waren uitgenodigd. Toen de wijn bijna op was zei de moeder tegen Hem: ‘Ze hebben geen wijn meer’” (Johannes 2, 1-3).

De rest van het verhaal kennen we. Jezus vond dat zijn uur nog niet gekomen was. Maria zei toch tegen de bedienden:

“Doe maar wat Hij u zeggen zal, wat het ook is” (Johannes 2, 5).

Jezus vroeg dan om de zes kruiken, die er stonden voor het reinigingsgebruik, met water te vullen, zes kruiken van elk ongeveer honderd liter. Ze moesten er wat uitscheppen en naar de tafelmanneer brengen. De tafelmanneer, die niet wist waar deze wijn vandaan kwam, zei aan de bruidegom:

“Iedereen zet zijn gasten eerst de goede wijn voor en als ze al flink gedronken hebben pas de gewone. Maar u hebt de beste wijn bewaard tot het laatst. Dit heeft Jezus in Kana in Galilea gedaan als eerste wonderteken; Hij toonde zo zijn grootheid en zijn leerlingen geloofden in hem” (Johannes 2, 10-11).

Het gaat hier niet zomaar over een bruiloft ergens in een gezellig dorp waarop iedereen is uitgenodigd, waar goed gedronken en gevierd wordt en de wijn opraakt. Deze bruiloft is bijzonder en de plaats ook! Al in het Oude Testament gebruiken de profeten de bruiloft graag als beeld van de verhouding tussen God, de bruidegom, en zijn volk, zijn bruid. In het Nieuwe Testament is de bruiloft ook het beeld van de eindtijd waarin God zich opnieuw met zijn mensen zal verbinden.

Als Johannes meteen bij het begin van zijn evangelie dat verhaal over Jezus vertelt, doet hij dat met opzet. Het lijkt op een prelude van een muziekstuk, waarbij je al even mag proeven van wat er verder zal geboden worden. Een eerste veelbelovend teken dat werkelijkheid kan worden voor allen die in Hem geloven, zoals het met zijn leerlingen gebeurde.

Het verhaal geeft weer hoe het leven bedoeld is als Jezus er de bron van mag zijn. Wie zijn leven aan Jezus durft toe te vertrouwen, wie Hem op zijn weg, met vallen en opstaan, probeert na te volgen, zal wondere dingen ontdekken in zijn leven, ook op momenten waarop je het niet meer verwacht omwille van een of ander tekort dat is ontstaan. Water zonder smaak wordt dankzij Jezus immers uitgelezen wijn ten leven en dat zelfs in overvloed.

Tot tweemaal toe wordt er gezegd dat dit wondere verhaal gebeurde in Kana in Galilea. Kana, het marginale gebied, waar niet veel goeds kan uit voortkomen. Galilea versterkt dat nog. Galilea noemt men immers het land van de heidenen. Juist daar begint het feest. Vanuit de marge maakt Jezus een begin met het ruimte scheppen voor overvloed van Gods liefde en solidariteit. Ons leven kan wel eens aanvoelen als Kana, aan de rand van het goede, met een tekort aan geloof en liefde, gelijkend op smakeloos water. Helemaal geen probleem, stelt dit verhaal ons gerust. Juist daar wil Jezus zijn. Hij kan en zal van ‘dat smakeloze water’ uitgelezen wijn ten leven maken en zelfs in overvloed.

De moeder van Jezus hoort op dat feest en ze heeft er iets te zeggen. Als eerste merkt ze dat de wijn op is en ze maakt Jezus er attent op. In Lourdes verwelkomde ze Bernadette bij de grot. Dat doet ze nog steeds met ieder van ons. Vanwaar je ook komt, wat je van je leven hebt gemaakt – of je nu komt vanuit ‘je cachot’ zoals Bernadette of vanuit je gevangenzitten in andere dingen, bij haar ben je welkom, zoals je bent, hier en nu. Onze-Lieve-Vrouw hoort je als je haar aanroept. Ze verstaat je en ze zal je bij haar Zoon, Jezus, brengen. Ze laat zich bij uitstek vinden in de vele Maria-oorden die er zijn, maar ook als we gelovig tot haar bidden, gewoon thuis bij een kaarsje dat we ontsteken.

“Wie luistert naar de moeder, die luistert naar de Zoon. Doe al wat Hij zal zeggen, zegt zij ons heel gewoon. Schenk dan, Heer, uw wijn van overvloed aan al wie uw woorden hoort en doet” (Zingt Jubilate 747).

Jos Bonroy

verantwoordelijke Diocesane Lourdesbedevaarten Antwerpen

Onze jongeren

Jongerenpastoraal IJD - Antwerpen
ijdantwerpen@ijd.be • 03 454 11 44

CHOOSE YOUR PATH!

September... Dat betekent een nieuw schooljaar, nieuwe mogelijkheden en ook een nieuw IJD-jaar! Ook in 2019 en 2020 heeft IJD Jongerenpastoraal heel wat in petto voor de Antwerpse jeugd. Daarom boksten we een gloednieuwe kalender voor onze jongeren in elkaar. Met de kalender 'Choose your path' kun je je eigen programma samenstellen aan de hand van stickers.

We trappen het nieuwe werkjaar al af op donderdag ¹² september met onze jongerenavond. Jongerenavond, dat is elke tweede donderdag van de maand samen eucharistie vieren en een broodmaaltijd delen. De kracht zit 'm in de eenvoud en de vreugde. Afgelopen jaar mochten we vele jongeren welkom heten op onze maandelijkse jongerenavond. Kom jij ook eens proeven van dit deugddoende initiatief?

Op zaterdag ⁵ oktober zetten we naar jaarlijkse gewoonte al onze vrijwilligers uitgebreid in de bloemetjes op het Vrijwilligersfeest. Samen aperitieven, stilvallen tijdens een gebedsmoment, smullen van een heerlijke barbecue en last but not least: de jaarlijkse award-uitreiking. Ben jij de meest geëngageerde vrijwilliger? Heb jij de meest aanstekelijke glimlach? Ben jij de meest creatieve ziel of de grootste tooghanger ... Kortom, ben jij vrijwilliger bij IJD? Hou dan 5 oktober vrij!

Natuurlijk mag IJD niet ontbreken op de Dag van de Jeugdbeweging, de hoogdag van de Vlaamse jeugdbewegingen op vrijdag ¹⁸ oktober. De

groene IJD-truien zullen op die dag in verschillende Vlaamse steden in de kijker lopen. Kom jij die dag samen met andere jongeren in Antwerpen, Lier, Mol of Hoogstraten smullen van een heerlijk ontbijt?

Ben je als deelnemer aangesloten bij een groep, maar wil je graag begeleiden? Volg dan onze animatorcursus. Die vindt plaats in Bos en Brem (Kasterlee) tijdens de herfstvakantie. Op cursus kom je alles te weten over speluitleg, begeleidingstechnieken, geloofsmethodieken, expressie enzovoort. Nadien kun je aan de slag als stagiair animator. Fantastisch toch?

Ben jij een echte Taizé-fan? Dan hebben we goed nieuws, want op ²¹ maart 2020 vindt de jaarlijkse Taizé-trefdag plaats in Schoten. Het wordt een dag vol workshops, bezinning en ontmoeting. De vieringen verlopen in de geest van Taizé en dus wordt er heel wat gezongen. Kortom, een bijzondere dag voor jong en oud.

Als de lente in het land is, weet iedereen: de Vormelingsdag komt eraan! In 2020 zal deze inspirerende dag op zaterdag ²⁸ maart in Lier plaatsvinden. Catechisten mogen die dag alvast met stip noteren in hun agenda! De Vormelingsdag is een mix van catechese, zang, bezinning en sport. Het is meteen ook een ideale kennismaking met jongerenpastoraal.

Tussendoor kun je deelnemen aan kleinschaligere initiatieven in de Inspirelli-netwerken in Antwerpen, Hoogstraten, Lier, Mol en Turnhout. Zin in een Light a Candle, Taizé-vieringen, filmavonden, spiribabbel ... Neem zeker eens een kijkje op www.inspirelli.ijd.be.

Ook volgende zomer valt er opnieuw heel wat te beleven. Wat er op de planning staat, houden we nog even geheim. De IJD-kalender kun je altijd raadplegen via www.antwerpen.ijd.be. Wil je graag een eigen exemplaar van de 'Choose your path'-kalender? Stuur dan een e-mail naar ijdantwerpen@ijd.be, dan bezorgen we hem jou meteen.

Marjolein Bruyndonckx

BIBLE TALK

IJD ONTDEKT 'HANDELINGEN'

Zoals je inmiddels al begrepen hebt, gaat dit nummer van *Relevant* over de *Handelingen van de Apostelen*. Ook bij IJD Jongerenpastoraal gaan we aan de slag met deze inspirerende verhalen in 'Bible Talk'.

Van december 2019 tot juni 2020 zullen er gespreksgroepjes gevormd worden in Antwerpen en Geel. In groepsverband zullen we bij een hapje en een drankje *Handelingen* lezen, de verhalen bespreken en op ons leven leggen. Daarbij laten we ons inspireren door de zienswijze van onze gesprekspartners.

Ben je tussen 18 en 30 jaar en wil je graag deelnemen aan een gespreksgroepje? Stuur dan een e-mail naar ijdanwerpen@ijd.be. Wil je graag met onze bisschop Johan Bonny spreken over *Handelingen*? Dat kan! Op dinsdag 5 november en op dinsdag 3 december kun je met mgr. Bonny chatten vanaf 21 uur.

READY TO PLAY:

#TIJDVOORSCHAPPING

'De achtste dag'. Dat is het nieuwe IJD-jaartheme, zoals we aankondigden in het zomernummer van *Relevant* (meer info op www.deachtstedag.ijd.be). We willen stilstaan bij het milieu en de prachtige schepping. Omdat we graag zorg willen dragen voor die schepping, slaan we de handen in elkaar om te bouwen aan een mooie, natuurvriendelijke wereld.

Daarom heeft IJD Antwerpen enkele challenges voor jou! We dagen jou uit om je steentje bij te dragen tot het behoud van de natuur. Elke twee maanden leggen we je een nieuwe challenge voor waarbij we vloggen, onze tips & tricks met elkaar delen en ook effectief iets DOEN om die challenge waar te maken!

Benieuwd? Surf dan snel naar www.tijdvoorschapping.ijd.be en ontdek alvast onze challenge voor september en oktober. Heb je leuke foto's en filmpjes? Post ze op Facebook of Instagram met de hashtag [#tijdvoorschapping](https://www.instagram.com/hashtag/tijdvoorschapping). Wie weet, win je wel een leuke, milieubewuste prijs?

ONTDEK DE JEUGD: JEP 'TILL THE END!'

Van 1 tot en met 6 juli gingen zo'n tachtig jongeren op JEP!-kamp in Vorselaar. Dat was ondertussen al de achtste editie van JEP! ... Kamperen, samen op tocht gaan, spelletjes spelen, samenkomen in leefgroepen, stilvallen, een groot spel spelen, je talenten laten zien tijdens het free podium, napraten in de bar, enzovoort. Dat is een korte samenvatting van de activiteiten van de *Jeppers* de voorbije zomer.

Het hele kamp stond in het teken van 'verwondering'. Wie bewonder jij? Over welke mooie en dankbare momenten in het leven verwonder jij je? Sta je wel eens stil bij het wonder van de schepping? En hoe kun je meewerken aan een ideale wereld? Het zijn enkele van de vragen die aan bod kwamen. Kortom, JEP! in Vorselaar stond voor: 'Zing, vecht, huil, bid, lach, werk en verwonder!'

Deze achtste editie van JEP! was meteen ook de laatste. Maar niet getreurd! Volgend jaar komt er een nieuw jongerenpastoraalkamp. Twee zelfs! Er zal een kamp zijn voor 11- tot 16-jarigen van 6 tot 11 juli 2020 en een kamp voor 16- tot 23-jarigen van 13 tot 18 juli 2020.

Klinkt geweldig, toch? Meer verklappen we nog niet, maar we houden je op de hoogte!

1. Is jouw parochie, vereniging, jeugdbeweging of school creatief? Vouw dan ook een kraanvogel voor de vrede, zoals de leerlingen van het Mater Dei-instituut in Brasschaat. Met deze actie wil Pax Christi Vlaanderen de Vredesweek meer kracht bijzetten. Daarin vraagt de vredesbeweging met de slogan 'mag het wat mēër zijn?' meer middelen voor vrede. Kraanvogels staan symbool voor een voorspoedige en vreedevolle wereld. Een hele hoop kraanvogels maken het signaal nog krachtiger. Daarom roept Pax Christi iedereen op zoveel mogelijk kraanvogels te vouwen. Ze worden verzameld aan de IJzertoren in Diksmuide. Op 2 oktober 2019 bezorgen vertegenwoordigers van de Vredesweek ze in Brussel aan onze beleidsmakers. Info en vouwblaadjes bij Pax Christi Vlaanderen, www.vouwenvoorvrede.be.

2. Een feest van verbondenheid. Zo werd de diocesane Missionarissendag ervaren die de pastorale eenheid Clara van Assisi op vraag van Globant op 7 juni in Tumhout organiseerde. "We kunnen dan ook niet dankbaar genoeg zijn om wat die mensen doen en gedaan hebben. Alles wat je dierbaar is achterlaten en met de inzet van heel je leven het Evangelie realiseren en verkondigen, soms in omstandigheden die wij ons nauwelijks kunnen voorstellen. Overal in de wereld hebben missionarissen het fundament gelegd voor levende kerkgemeenschappen. Vooral dankzij hen zijn we vandaag een echte Wereldkerk geworden en zijn de jonge kerkgemeenschappen op hun beurt 'missionair', ook bij ons", zei Dirk Godecharle in zijn slotwoord. "Wanneer mensen vol bewondering praten over die missionarissen, gaat het bijna altijd over de buitenkant van de dingen, over hun realisaties. Die zijn inderdaad indrukwekkend. Maar er is ook een binnenkant aan het leven van deze bijzondere mensen. Zonder oog voor die binnenkant begrijpen we hoogstens de helft van hun verhaal, misschien begrijpen we er zelfs helemaal niets van. Die binnenkant is dat missionarissen op de eerste plaats vrouwen en mannen van geloof zijn, gedreven mensen voor wie de nabijheid van God de kern van hun leven werd. Dat is wat ze uitstralen, een leven lang. Want missionaris ben je voor het leven."

3. Dirk Van Rossem, bisschoppelijk gedelegeerde voor het onderwijs van ons bisdom, en zijn vier collega's van de andere Nederlandstalige bisdommen, brachten een bezoek aan de Congregatie voor het Onderwijs in Rome. Ze traden er in gesprek met mgr. Zani, secretaris van de Congregatie, en werden ontvangen door John Comet d'Elzuis, de Belgische ambassadeur bij de Heilige Stoel. Ze vierden samen met mgr. Dirk Smet, rector van het Belgisch College in Rome, de eucharistie in de crypte van de Sint-Pietersbasiliek. Verder namen ze de tijd om onderling te overleggen, over de muren van de bisdommen heen.

4. Vakantie is tijd om te herbronnen. Ook voor het team van de pastorale eenheid Mozes. Midden juli keken de teamleden terug om vol vuur vooruit te kijken naar het nieuwe werkjaar.

1

© Mater Dei

2

© PE Clara van Assisi

3

© Francis Loyens

4

© Jan Calljon

WAS JIJ ERBIJ?

› Avontuurlijk, origineel en leerrijk! Vanuit een kijkdoos kun je de schatten in de Sint-Jacobskerk in Antwerpen ontdekken. Als kind knutselde je al ongetwijfeld een kijkdoos in elkaar: een schoendoos waarin je figuurtjes kleefde en een gleuf maakte waarachter je soms gekleurd papier bevestigde, waardoor je naar de schatten in de doos kon kijken. Nu de Sint-Jacobskerk gedeeltelijk niet langer toegankelijk is wegens ingrijpende restauratiewerkzaamheden, werd een kijkdoos op mensenmaat gebouwd. Vanuit de doos kunnen bezoekers van dichtbij de restauratiewerkzaamheden volgen. In de doos geven tekeningen, foto's en bordes hen ook de nodige uitleg bij de restauratie, die in 2027 voltooid moet zijn. De minst bekende van de vijf monumentale kerken is een bezoek meer dan waard omwille van haar bijzonder goed bewaarde en rijke barokke interieur en het graf van Rubens.

HET VOORVAL UIT HET LEVEN GEGREPEN

ASTERIX

Ik was op vakantie in Lugdunum wat sjiek en ver klinkt maar in feite Lyon heet omdat het er de Romeinse naam van is. Ik ga graag met vakantie in landen waar katholiek-zijn nog niet als een ziekte wordt gezien en omdat de Polen overdrijven en de Italianen te druk doen, is Frankrijk voor mij het aangewezen land voor een katholieke luchtkuur van tien dagen langsheen de romaanse en gotische parels van de Auvergne en de Rhône. Staand bij de bisschopszetel vertelde de gids dat de aartsbisschop van Lyon sedert 1079 de titel *primaat van de Galliërs* draagt. Kwam het daardoor of door mijn bezoek even later aan het Gallo-Romeins museum of door de twee pousse-café's dezelfde avond in brasserie Georges? In elk geval verzon ik die nacht in een droom een nieuw Asterix-album over een dorpje waar ik woonde met het laatste handvol katholieken in de streek Flandria, dat er als enige in geslaagd was om de invasie door de Oppervlakkigen onder leiding van Internettus Facebookius te weerstaan door middel van de toverdrank Evangelion, waar ik als kind zoals Obelix zelf van in de ketel was gevallen en die de katholieken beresterk en onoverwinnelijk maakte. Hoe idioot die droom ook, hij verraadt dat mijn diepere psyche voortdurend balanceert boven een diepe valkuil. Namelijk die van een wij-zij-denken. Van mijn overtuiging dat een leven gevuld met mijn religie en de muziek, de schoonheid en de diepgang ervan, op een hoger plan staat dan de getatoeëerde lijven van *Temptation Island* of de zonnekloppers die Lyon voorbijrazen op weg naar Ibiza. Kortom, dat

oppervlakkigheid een lagere levensvorm is, al beleeft wie het is waarschijnlijk iedere dag als een feest en wandel ik door mijn zucht naar diepgang vaak van de ene teleurstelling naar de andere. Want wie denkt, verwacht meer, maar krijgt minder. Daarom had ik mij de vorige dag ook al gestoord aan een Hollandse in het Gallo-Romeins museum die per ongeluk met de prachtige wenteltrap naar beneden gedonderd leek en dadelijk zei: 'Nou, wat een stukken en brokken hebben ze hier bij elkaar geharkt!' Ik word ouder en daarom denk ik makkelijk dat vroeger alles intenser en dieper was, terwijl de hele geschiedenis globaal genomen nooit anders dan oppervlakkig is geweest. En de echte valkuil voor de restkatholiek is de geringschatting van het gewone leven van oppervlakkige mensen. Want die heeft de kloof tussen geloof en leven veroorzaakt. Om het met Asterix te zeggen, dat is een *Idéfix*. Zolang ik daaraan lijd, blijf ik beter met vakantie en kan ik in dat dorp in Flandria weinig of niks betekenisvol gaan doen.

Ronald Sledsens

› Ronald Sledsens

relevant

geloof / kerk / mens / maatschappij

Volgende keer:

WE LEZEN VERDER

www.relevant-bisdomantwerpen.be

© Ilse Van Halst

